

ONLUS

**l'Albero
della Vita**

PROGETTI D'AMORE
PER I BAMBINI

meet لقاء
More Equal
Europe Together

Az Európai Unió Jogok, egyenlőség és polgárság
(2014-2020) program támogatásával

MEET

More Equal Europe Together

EU kézikönyv a muszlim nőket és lányokat érintő gyűlölet és kirekesztés ellen

Európai partnerszervezetek:

Lab 80 film

pistes solidaires

A kézikönyvet szerkesztette

Libera Chiara D'Acunto
MEET projektkoordinátor

Közreműködő partnerek

FEMYSO
Pour la Solidarité
Pistes Solidaires
Polish Migration Forum
Partners Bulgaria Foundation
Szubjektív Értékek Alapítvány

A projekt koordinátora

Fondazione L'Albero della Vita

Facebook: @albero.della.vita.onlus
Twitter: @alberodellavita
Instagram: @fondazionealberodellavita
Youtube

Kapcsolat

Fondazione L'Albero della Vita Onlus
Via Vittor Pisani 13, 20124 Milano, Italy
T. +39 02 90751517
www.alberodellavita.org

Kiadás dátuma: 2021 november

Tartalomjegyzék

1. FEJEZET- BEVEZETÉS

1.1 Miért fontos a MEET projekt?.....	4
1.2 A projekt: partnerség, célkitűzések és fő intézkedések.....	4
1.3 A MEET projekt eredményei.....	5
1.4 A kézikönyv módszertana és használata.....	7

2. FEJEZET - ISZLAMOFÓBIA ÉS NEMI ALAPÚ ISZLAMOFÓBIA

2.1 Fogalommeghatározások és konceptuális keretek.....	8
2.2 A nemi alapú iszlamofóbia megnyilvánulásai.....	10
A muszlim nőkkel és lányokkal kapcsolatos sztereotípiák és tévhitek: egy ellennarratíva.....	11
2.3 Felmérés a nők és lányok ellen irányuló iszlamofóbiáról.....	12
A muszlim nők és lányok fókuszcsoportjainak kérdéssora.....	14
A nem muszlimok fókuszcsoportjainak kérdéssora.....	14

3. FEJEZET - ORSZÁGOS ESETTANULMÁNYOK

3.1 Belgium.....	17
3.2 Bulgária.....	19
3.3 Franciaország.....	22
3.4 Magyarország.....	23
3.5 Olaszország.....	26
3.6 Lengyelország.....	28

4. FEJEZET - POLITIKAI BEAVATKOZÁSOK

4.1 Uniós jogi keretek.....	30
4.2 Az EU rasszizmus elleni cselekvési terve.....	30
4.3.1 Európán átívelő politikai ajánlások.....	31
4.3.2 Példák hatékony nemzeti és helyi politikai kezdeményezésekre.....	31

5. FEJEZET - FORRÁSOK ÉS INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK

5.1 Hasznos források és kutatások.....	33
5.2 Kulcsfontosságú szervezetek.....	34

A kézikönyv a MEET Együtt az Egyenlőbb Európáért projekt keretében belül készült. A projekt az Európai Unió Jogok, egyenlőség és polgárság (2014-2020) program támogatásával valósult meg a Fondazione L'Albero della Vita szervezet koordinálásában.

A kiadvány tartalmáért és nézetéért kizárólag a szerző felel. Az Európai Bizottság nem felel a tartalomért, vagy annak felhasználásáért.

1. FEJEZET – BEVEZETÉS

1.1 Miért fontos a MEET projekt?

A MEET project fontossága abból fakad, hogy az iszlamofofia kérdése egyre sürgetőbb, megoldásra váró probléma Európában.

Muszlim közösségek elleni gyűlölet-bűncselekményekről és rasszista támadásokról több európai országból is érkeztek jelentések, bár az ilyen esetek többségét nem jelentik a hatóságoknak. A közösségi média is nagy szerepet játszik a gyűlöletbeszéd terjedésében az anonimitásnak, valamint az álhírek és a hoaxok használatának köszönhetően.¹

Ennek alapján a muszlim nőket és lányokat interszekcionális diszkrimináció érheti. Az interszekcionális diszkrimináció több alapon nyugszik, nevezetesen nemi, vallási, vagy etnikai hovatartozáson. Ezeket a különbségeket a fejkendő viselése még inkább szemmel láthatóvá teheti, így a muszlim nőket és lányokat további hátrányos megkülönböztetés érheti.

A muszlim nőket általában egységesen ábrázolják, nem tekintve sokszínű és heterogén csoportnak. A róluk alkotott sztereotip kép elnyomottnak, illetve veszélyesnek ábrázolja őket, ezzel termékeny talajt biztosítva a diszkrimináció és az erőszak számára.²

A diszkrimináció jelen van a szakképzéseknél és a foglalkoztatáshoz való hozzáférésben is, valamint a munkahelyeken. A muszlim nők az iszlamofofia erőszak fő célpontjai, mind offline és online (online gyűlöletbeszéd), különösen ha fejkendőt viselnek. Ez a muszlim nők és lányok társadalmi kirekesztéséhez vezethet Európában.³

1.2 A projekt: partnerség, célkitűzések és fő intézkedések

A MEET projekt – Együtt az Egyenlőbb Európáért. A nőkkal és lányokkal szembeni iszlamofofia megelőzése⁴ című program az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Állampolgárság Program társfinanszírozásával valósul meg, és 6 európai ország (Belgium, Bulgária, Franciaország, Magyarország, Olaszország és Lengyelország) és 9 partner részvételével zajlik.⁵

- Fondazione L'Albero della Vita (project coordinator)
- FEMYSO
- Lab 80 Film
- Partners Bulgaria Foundation
- Pistes Solidaires
- Polish Migration Forum
- Pour La Solidarité
- Progetto Aisha
- Szubjektív Értékek Alapítvány

¹ Racism and discrimination in the context of migration in Europe, ENAR Shadow Report 2015-2016: https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2017-05/shadowreport_2015x2016_long_low_res.pdf

² ENAR, *Forgotten women: the impact of Islamophobia on Muslim women*, 2016: https://www.enar-eu.org/IMG/pdf/forgottenwomenpublication_lr_final_with_latest_corrections.pdf

³ i.m.

⁴ The Project's implementation started in September 2019 and due to the pandemic its length was extended to November 2021.

⁵ To learn more about the partners visit <https://meet-project.alberodellavita.org/partners/>

A projekt célja, hogy hozzájáruljon a nőkkal és lányokkal szembeni iszlamofofia megelőzéséhez:

- A kulcsszereplők helyi szintű támogatása egy toleránsabb és tiszteletteljesebb kultúra elősegítése érdekében.
A különböző érdekelt felek közötti kölcsönös megértés és párbeszéd megvalósításának szükségessége alapvető fontosságú annak biztosításához, hogy egy európai társadalomban minden polgár – különösen a legkiszolgáltatottabbak – hozzáférhessen az alapvető jogokhoz és az esélyegyenlőséghez.
- Muszlim nők és lányok pozitív irányú bemutatása fiatalok és fiatal vezetők számára, mivel a fiatalok kulcsszereplők a kritikai gondolkodás fejlesztéséhez, illetve az előítéletek és sztereotípiák megdöntéséhez.

A projekt azon dolgozik, hogy egy olyan európai társadalmat hozzon létre, amely mentes a diszkriminációtól, és amelyben senkit nem ér hátrány nemi vagy vallási hovatartozása miatt. Elősegíti a hatóságok, a vallási közösségek, a helyi szervezetek és a fiatalok közötti együttműködést. A projekt különösen a muszlimok iránti gyűlölet megakadályozásán, a sztereotípiák lebontásán, a témáról való párbeszéd elindításán és a kölcsönös tanulási folyamat kialakításán dolgozik, különös figyelmet fordítva a fiatalok bevonására, és kritikai gondolkodásuk ösztönzésére. Az ilyesfajta, non-formális kontextusban történő oktatás mérföldkönek számít egy befogadó, toleráns és multikulturális európai társadalom építésében.

A projekt fő intézkedései a következők:

- Az iszlamofofiával foglalkozó helyi megfigyelőközpontok felállítása a rasszizmus és a diszkrimináció nyomon követésére, valamint egy akcióterv kidolgozása a helyi hatóságok számára.
- Videókészítő foglalkozások és vitaklub szervezése a fiatal közösségek számára, akik hatással lehetnek a többségi társadalom gondolkodására.
- Érdekérvényesítő tevékenység európai intézmények bevonásával az uniós jogi keretrendszeren belül;
- Muszlim nőkről és lányokról alkotott pozitív narratíva bemutatása az iszlámellenesség visszaszorítása céljából.

1.3 A MEET projekt eredményei

Ebben a részben megosztjuk a projekt néhány fő eredményét, és szemléltetjük a projekt alatt végzett munkát, továbbá bemutatunk néhány az iszlamofofia megelőzésére és leküzdésére szolgáló eszközt, különösen koncentrálva a muszlim nők és a lányok helyzetére.

A projekt „A kollektív fellépés fokozása Európában” részeként, a legfontosabb érdekelt felek bevonásával, mind a 6 országban helyi szintű megfigyelő csoportok (LOI) jöttek létre, amelyek feladata a muszlim nők és lányok elleni diszkrimináció és rasszizmus nyomon követése volt. A hat LOI tag összesen ötször találkozott, és közös tervet készítettek az iszlamofofia helyi szintű megelőzésére. Ezt a tervet az iszlamofofia kiváltó okainak kezelésére dolgozták ki, konkrét lépéseket javasolva a muszlim nők és lányok integrálására. A terv bemutatásra került a helyi hatóságoknak.

Egy kutatás is készült a nők és lányok elleni iszlamofofiáról, amelyet a 2.3. fejezet

ismertet. Minden partnerországban két fókuszcsoporthoz interjú valósult meg, összesen több, mint 120 résztvevővel a muszlim nők által elszenvedett diszkrimináció és társadalmi megítélésük elemzése érdekében.⁶

A hat partnerországban 13 rendezvényt szerveztek a közösségek közötti párbeszéd és társadalmi kohézió elindításának céljából. Egyaránt előfordultak offline és a járvány miatt online események, pl. virtuális túra, főzőtanfolyam, hegyi kirándulás vagy piknik formájában.

Uniós szinten tekintve a projekt érdekérvényesítő tevékenységet indított el az Európai Parlament képviselői (EP-képviselők) és a legfontosabb érintett felek irányába, amely a helyi szinten megkezdett vitát európai szintűre emelte. Néhány európai parlamenti képviselő közös nyilatkozatot írt alá, amelyben kötelezettséget vállalt egy uniós jogi keret létrehozására és egy olyan uniós irányelv elindítására, amely a valláson, szexuális irányultságon, életkoron és fogyatékoságon alapuló diszkriminatív esetek elleni jogi védelem hiányát pótolja.

A projekt érdekérvényesítő akciójának részeként az iszlamofóbia megelőzésére szolgáló érdekképviseleti eszközöket hoztak létre, amelyek segíthetnek irányt adni az érdekérvényesítési stratégiák felépítésében.⁷

2021. szeptember 21-én, az Iszlamofóbia Elleni Európai Napon egy uniós szakpolitikai megbeszélésre is sor került Brüsszelben, hogy megvitassák a jövőbeli uniós irányelveket a témában.

A projekt külön fókusz fordított az iszlamofóbia megelőzésére a fiatalok körében ("Az iszlamofóbia megelőzése a fiatalok körében"). A hat partnerország mindegyikében a 12-18 éves, muszlim és nem muszlim fiatalokat filmes történetmesélési technikák segítségével arra ösztönözték, hogy megismerjék muszlim nők és lányok tapasztalatait és elgondolkodjanak az őket érintő sztereotípiákról és előítéletekről.⁸ Olyan ellen-narratívát hoztak létre, amely képes megelőzni és leküzdeni az iszlamofóbiát. A fiatalok filmkészítő foglalkozásokon vettek részt, az általuk készített epizódok egy európai kisfilm-sorozattá álltak össze.⁹

Mindezek mellett mind a hat országban a fiatalok vitaklubokon vettek részt, melyek célja a szociális készségek erősítése volt, különösen a kommunikáció és nyilvános vitázás fejlesztése. Végezetül néhány fiatal aki részt vett a filmkészítő foglalkozásokon és a vitaklubokon is, olyan védelmezővé vált, aki szembeszáll a rasszizmussal, kiáll az iszlamofóbia ellen, és a közösségi médiában pozitív narratívát hirdet társai körében.

A partnerországokban továbbá webináriumokat szerveztek az ifjúsági szervezetek közötti kapcsolatépítés céljából, hogy más fiatalok aktív elkötelezettségét is elősegítsék az iszlamofóbia elleni küzdelemben. Készült egy dokumentum is, amely

⁶ A MEET kutatások elemzése: https://meet-project.alberodellavita.org/wp-content/uploads/2021/11/FADV_Survey-analysis-report.pdf

⁷ A MEET eszköztára: <https://meet-project.alberodellavita.org/wp-content/uploads/2021/10/Advocacy-Toolkit.pdf>

⁸ A Projekt muszlim nőkről és lányokról fennálló sztereotípiákról és előítéletekről gondolkodott a fiatalokkal egy ellennarratíva felállítása érdekében - a listát lásd a 2.2. fejezetben.

⁹ A kisfilm-sorozat a MEET projekt Youtube csatornáján került bemutatásra: <https://www.youtube.com/c/MEETProjectEU>

¹⁰ Az iránymutató angol verziója: https://meet-project.alberodellavita.org/wp-content/uploads/2021/11/FADV_LineeGuida_Meet_EN.pdf

iránymutatásokat tartalmaz az ifjúsági szervezetek és csoportok számára az iszlámellenesség veszélyeinek kiemelésére és az ez ellen fellépő konkrét intézkedések kidolgozására.¹⁰

A hat partnerországban egy "Túl az előítéleteken" elnevezésű kampányt is folytattak, amely főleg a fiatalokat és a többségi társadalmat célozta meg. A kampányt Takoua Ben Mohamed karikaturista, grafikus újságíró és illusztrátor képregényes, ironikus videója indította útnak, ami a kultúrák közötti interakciókat és párbeszédet mutatta be, különösen a fejkendő viselésével kapcsolatos megkülönböztetés tekintetében. A kampány keretében a projektben részt vevő fiatalok által készített uniós websorozatot népszerűsítették.

1.4 A kézikönyv módszertana és használata

Az 1. fejezet egy bevezető fejezet. Az 1.1. bekezdést annak kifejtésére szenteltük, hogy miért van szükség a MEET projektre, és hogy elkezdjünk az iszlamofóbia, különösen a nők és lányok elleni iszlamofóbia problémáival foglalkozni, amelyet a 2. fejezet tárgyal. Az 1.2. bekezdés bemutatja a projektet, a partnerséget, a célkitűzéseket, módszereit és főbb intézkedéseit. A következő bekezdésben (1.3) a projekt eredményei kerülnek bemutatásra 2021 novemberétől (amikor ez a kézikönyv készült).

A 2. fejezet középpontjában a nemi alapú iszlamofóbia áll. Fogalommeghatározással kezd (2.1), majd bemutatja a nők és lányok elleni iszlamofóbia konkrét megnyilvánulásait (2.2) néhány adattal alátámasztva. Bemutatjuk a projekt keretében kidolgozott főbb sztereotípiákat és tévhiteket (2.2), valamint a projekt során végzett kutatások főbb megállapításait a nőkkel és lányokkal szembeni iszlamofóbiáról (2.3).

A 3. fejezetet az országos esettanulmányoknak szenteljük, amelyek a partnerországokban tapasztalható iszlamofóbiáról és nemi alapú iszlamofóbiáról nyújtanak adatokat, különös tekintettel a nőket és lányokat érintő jogszabályokra és gyakorlatokra, valamint az ilyen megkülönböztetések megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedésekre. Ez a rész tartalmazza a projekt keretében végrehajtott tevékenységek listáját, a projekt partnereitől összegyűjtött adatokat, beleértve az iszlámellenességgel foglalkozó helyi megfigyelőközpontok munkáját, és a felméréshez használt fókuszcsoporthoz interjúk eredményét is.

A 4. és 5. fejezet a FEMYSO hozzájárulásával jött létre, a szakpolitikai intervenciók valamint a forrásokat és információs eszközök elérésére.

Ez a kézikönyv a rasszizmus és a megkülönböztetés ellen küzdő civil társadalmi szervezetek, ifjúsági szervezetek és emberi jogi aktivisták számára készült. A gyűjtemény az iszlamofóbiára, különösen a nemi alapú iszlamofóbiára vonatkozó információkkal és adatokkal szolgál. Célja, hogy támogassa a jelenség megelőzésére és leküzdésére irányuló munkát, tudatosítsa a téma jelenlétét, népszerűsítse az ellen-narratívák létrejöttét és segítse az iszlamofóbia elleni fellépés megtervezését. A MEET projekt által végzett munka példákat kínál a megvalósítható intézkedésekre, a kérdéssel kapcsolatos adatokat szolgál mind a hat partnerországban, amelyek segítséget nyújthatnak a területen dolgozó szervezetek és aktivisták számára.

2. FEJEZET ISZLAMOFÓBIA ÉS NEMI ALAPÚ ISZLAMOFÓBIA

2.1 Fogalommeghatározások és konceptuális keretek

Az Európai Rasszizmusellenes Hálózat (ENAR) a következőképpen határozza meg az iszlamofóbiát:

*A muszlimok vagy muszlimnak vélt személyek az élet minden területén - például a foglalkoztatás, az oktatás, a szakképzés, a szolgáltatások és a politikai részvétel terén - hátrányos megkülönböztetést, megbélyegzést tapasztalnak. Továbbá az interneten történő rasszista megnyilvánulások, a rasszista erőszak és gyűlöletbeszéd által is kirekesztés éri őket. Az iszlamofóbia a rasszizmus egy sajátos formája, amelyet kezelni kell.*¹¹

Runnymede két definíciót fogalmaz meg az iszlamofóbiáról. A rövid definíciót "muszlimellenes rasszizmusként" határozza meg, a másik, hosszabb definíciót pedig az ENSZ rasszizmusra vonatkozó általános definíciójára építi:

*Az iszlamofóbia a muszlimokkal (vagy a muszlimnak vélt személyekkel) szembeni bármilyen megkülönböztetés, kirekesztés vagy korlátozás, illetve elutasítás, amelynek célja vagy hatása az emberi jogok és alapvető szabadságok elismerésének, élvezetének vagy egyenlő feltételek mellett történő gyakorlásának semmibe vétele vagy akadályozása, mind a politika, a gazdaság, a társadalom, a kultúra vagy a közélet bármely más területén.*¹²

¹¹ <https://www.enar-eu.org/islamophobia>

¹² Farah Elahi and Omar Khan, Introduction: What is Islamophobia?, p. 7, Islamophobia: Still a challenge for us all, a 20th anniversary report, edited by Farah Elahi and Omar Khan, Runnymede, 2017: <https://www.runnymedetrust.org/uploads/Islamophobia%20Report%202018%20FINAL.pdf>

Amint azt a közelmúltban készült tanulmányok mutatják, a muszlimokkal szembeni intolerancia és megkülönböztetés tartós jelenség az európai társadalmakban, ahol a muszlimokat gyakran hozzák összefüggésbe a terrorizmussal és a szélsőséggel. A muszlim közösségek jelenlétét gyakran a nemzeti identitást fenyegető veszélynek tekintik, ami gyakran vezet az ellenük elkövetett bűncselekményekhez.¹³

Az európai muszlim bevándorlás kedvezőtlen megítélését bizonyítja, hogy a közvélemény ellenzi a muszlim országokból érkező további migrációt, valamint azt, hogy a muszlim népesség számát rendszerint jelentősen túlbecsülik.¹⁴

A muszlimellenes gyűlöletet egyes médiumok és politikai témák felerősítették. A legtöbb európai országban az iszlámellenes támadások nagy százaléka az interneten keresztül történik. A közösségi média a gyűlöletbeszédet az anonimitás beiktatásával, az álhírek és a megalapozatlan hírek használatával erősíti fel.

Az Európai Bizottság online megfigyelő rendszerének - amely a gyűlöletbeszéd elleni küzdelemért jött létre - eredményei is azt mutatják, hogy a muszlimellenes gyűlölet - a menekültek és migránsok elleni idegengyűlölettel együtt - rendszeresen az intolerancia legelterjedtebb okait tartalmazó lista csúcsán áll.¹⁵

Amint azt az Európai Unió második, kisebbségekről és megkülönböztetésről szóló felmérése (Muszlimok - válogatott megállapítások) is kiemelte, amely 15 uniós tagállamban több mint 10.000 muszlimnak valló bevándorló és leszármazottait tapasztalatait vizsgálta, a muszlimok különböző kontextusokban, különösen a munkakeresés, a munkavégzés során, valamint a köz- és magán szolgáltatások igénybevételekor szembesülnek a megkülönböztetéssel.¹⁶

Amint arra a felmérés rámutatott, a név, a bőrszín és a vallási szimbólumok, például a fejkendő viselése diszkriminációra és zaklatásra adhat okot.¹⁷

Fontos megemlíteni, hogy az iszlámellenesség problémája Európában alulreprezentált. Az EU-MIDIS felmérés alapján 10 muszlim válaszadóból csak egy jelentette a rendőrségnek vagy más szervezetnek ha zaklatták. Ugyanakkor a diszkriminációt tapasztalt muszlim válaszadók mindössze 4%-a jelentette az esetet valamely esélyegyenlőségi szervnek, emberi jogi intézménynek vagy ombudsmannak.¹⁸

A bejelentések elmaradásának okai között szerepel, hogy kevesen tudnak e szervek létezéséről, vagy a korábbi, ezzel kapcsolatos rendőrségi eljárással elégedetlenek voltak. Fontos, hogy a muszlim válaszadók nagy részénél a fő ok amiért nem jelentik az incidenseket, az, hogy úgy gondolják a bejelentés után végeredményben semmi sem változna.¹⁹

¹³ European Islamophobia Report 2019, edited by Enes Bayrakli and Farid Hafez, SETA: https://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2020/06/EIR_2019.pdf; Eastern and Western European differ on importance of religion, views of minorities, and key social issues, Pew Research Center, 2018: <https://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/>

¹⁴ What do Europeans think about Muslim immigration?, Chatham House, 2017: <https://www.chathamhouse.org/2017/02/what-do-europeans-think-about-muslim-immigration?Perils-of-perception> 2018, Ipsos MORI: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-12/ipsos-mori-perils-of-perception-2018.pdf>

¹⁵ A bizottság munkadokumentuma: Countering racism and xenophobia in the EU: fostering a society where pluralism, tolerance and non-discrimination prevail, March 2019: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2019\)110&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2019)110&lang=en) See also: Fifth monitoring on the application of the Code of Conduct for countering illegal hate speech online, European Commission Directorate General for Justice and Consumers, June 2020: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

¹⁶ EU-MIDIS II, Second European Union Minorities and Discrimination Survey, Muslims - Selected findings, 2017: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-eu-minorities-survey-muslims-selected-findings_en.pdf

¹⁷ I.m.

¹⁸ I.m.

¹⁹ I.m.

2.2 A nemi alapú iszlamofóbia megnyilvánulásai

Ebben a részben az európai muszlim nők és lányok több alapon tapasztalnak megkülönböztetést, úgynevezett többszörös vagy interszekcionális megkülönböztetést. Az interszekcionalitás szempont kulcsfontosságú amikor a muszlim nőkkel szembeni megkülönböztetés kérdéséről beszélünk. Ahogyan az FRA is megjegyezte, "a megkülönböztetés egyetlen szempontból történő megvilágítása nem képes megfelelően megragadni az emberek mindennapjaiban megjelenő egyenlőtlen bánásmód különböző megnyilvánulásait".²⁰

A muszlim nőket nemük, vallásuk, etnikai hovatartozásuk, öltözködési szokásaik stb. alapján diszkriminálhatják. Ha a muszlim nők fejkendőt viselnek, még inkább ki vannak téve a megkülönböztetésnek, mivel láthatóvá válik vallási hovatartozásuk.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) arról számol be, hogy a muszlim nők nagyobb valószínűséggel szenvednek el megkülönböztetést és zaklatást, különösen, ha vallási jelképeket viselnek: a nyilvános helyen fejkendőt vagy niqabot viselő muszlim nők több mint egyharmada tapasztalta a felmérést megelőző 12 hónapban hogy bántották vagy sértő gesztusokkal illették.²¹ Az akkori igazságügyi, fogyasztóvédelmi és nemek közötti egyenlőségért felelős európai biztos mély aggodalmát fejezte ki az eredmények miatt.²²

A muszlim vallásúakkal szembeni megkülönböztetés és erőszak hátterében gyakran sztereotípiák és előítéletek állnak, és ez különösen igaz a muszlim nőkre.

A muszlim nőket a média és a közvélemény alárendeltnek ábrázolja, ami egyben a nőkről alkotott konzervatív képet erősíti. Laura Navaro kutató szerint a muszlim nőket "saját kultúrájuk áldozataként és a mi kultúránk fenyegetőiként" ábrázolják.²³

Az alábbiakban felsorolunk néhány, a muszlim nőkkel és lányokkal kapcsolatos sztereotípiákból és tévhitekéből, amelyeket a projekt fókuszcsoportjainak eredményeire is támaszkodva a MEET projekt koordinátora dolgozott ki. A listát a fiatalokkal folytatott videóműhelyek során is felhasználták, ami a MEET-projekt egyik kulcsfontosságú tevékenysége volt a muszlim nőkkel és lányokkal kapcsolatos sztereotípiák megvitatására, és az ellennarratíva létrehozására.²⁴

²⁰ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights), *Fundamental Rights Report, 2017*, p. 68: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-fundamental-rights-report-2017_en.pdf

²¹ EU-MIDIS II, p. 13.

²² *Muslims in the EU: high levels of trust despite pervasive discrimination*, FRA Press release, 21 September 2017: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/pr-2017-muslim-trust-despite-discrimination_en.pdf

²³ L.Navaro, *Islamophobia and Sexism: Muslim Women in the Western Mass Media*, *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-Knowledge*: Vol. 8: Iss. 2, Article 10.

²⁴ A lista mellé ajánlott olvasmányok: *Debunking myths on women's rights, Muslim women, feminism and Islamophobia in Europe*, publication within the ENAR Project "Forgotten Women: the impact of Islamophobia on Muslim women": https://www.enar-eu.org/IMG/pdf/debunkingmyths_lr_final.pdf; Naaz Rashid, "Everyone is a feminist when it comes to Muslim women: Gender and Islamophobia", pp. 61-64, *Islamophobia: Still a challenge for us all, a 20th-anniversary report*, edited by Farah Elahi and Omar Khan, Runnymede, 2017: <https://www.runnymedetrust.org/uploads/Islamophobia%20Report%202018%20FINAL.pdf>; *Islamophobia. The nature of anti-Muslim prejudice*, pp. 4-12, *Islamophobia: a challenge for us all*, Runnymede Trust, 1997: <https://www.runnymedetrust.org/companies/17/74/Islamophobia-A-Challenge-for-Us-All.html>

A MUSZLIM NŐKKEL ÉS LÁNYOKKAL KAPCSOLATOS SZTEREOTÍPIÁK ÉS TÉVHITEK: EGY ELLENNARRATÍVA

☑ **A muszlim nők és lányok elnyomás, alárendeltség áldozatai, és saját döntéssel nem rendelkeznek**

A muszlim nőkről a közbeszédben uralkodó kép az elnyomott és alárendelt, cselekvőképtelen nő képe. Lásd különösen a következő három sztereotípiát.

☑ **A muszlim nőket és lányokat fejkendő viselésére kényszerítik**

Bár egyes muszlim nők kénytelenek fejkendőt hordani, mások szabadon választják a viselését, vagy nem-viselését.. Minden egyes kendő-viselő nőnek más a története. Téves az a feltételezés, hogy a test elfedése nem lehet a szabadság szinonimája. A nőket arra kényszeríteni, hogy felfedjék magukat, ugyanolyan erőszaktevés, mint fejkendő viselésére kényszeríteni őket.

☑ **A muszlim nők és lányok iskolázatlanok és gazdaságilag függő helyzetben vannak**

Sok muszlim nő felel magáért és vállal aktív szerepet a társadalomban, azonban ezt ritkán teszik láthatóvá. A patriarchizmus ugyanúgy érinti a muszlim nőket, mint minden más nőt a világon, Ez nehézséget okoz például az oktatáshoz vagy foglalkoztatáshoz való hozzáférésben.

☑ **A muszlim nők és lányok családon belüli erőszaknak, kényszerházasságnak, "becsületbeli" erőszaknak, nemi szerveik megcsonkításának vannak kitéve**

Az iszlám szent szövegeket gyakran értelmezik félre és gondolják róluk, hogy jogosnak tartják a családi erőszakot, valójában a nők elleni erőszak azonban egy globális jelenség. A "becsületbeli" erőszakot és a nemi szervek megcsonkítását is tévesen hozzák összefüggésbe az iszlámmal. A kényszerházasság teljesen szembe megy az iszlám alapelveivel.

☑ **A muszlim nők és lányok veszélyesek, támogatják az erőszakot és a terrorizmust**

A fejkendő (különösen a niqab és a burka) viselése egyesekben biztonsági aggályokat vet fel, és ezért a muszlim nőket összefüggésbe hozzák szélsőséges csoportokkal.

☑ **A muszlim nők és lányok konzervatívak**

A muszlim nők nem mind konzervatívak és "elmaradottak", csak azért, mert vallási értékeken alapuló életmódot követnek. Az iszlámnak különböző értelmezései vannak. Vannak haladó nézeteket valló muszlim nők, akik az iszlám szent szövegeit a nők szemszögéből olvassák, és ezzel rámutatnak, hogy a muszlim nők az iszlám keretein belül is gyakorolhatják jogukat (iszlám feminizmus).

☑ **A muszlim nők és lányok idegenek/migránsok/menekültek**

A muszlim nők nem feltétlenül idegenek, migránsok vagy menekültek, mint ahogyan azt gyakran gondolják róluk.

☑ **A muszlim nők és lányok egy egységes blokkot alkotnak**

A muszlim nők sokféleségének felismerése, a róluk szóló leegyszerűsítő narratívákkal szembeni ellenállás kulcsfontosságú a megbélyegzés elleni küzdelemben.

A muszlim nőkről a közbeszédben kialakult sztereotip kép termékeny talajt ad a megkülönböztetésnek és erőszaknak. A muszlim nőket gyakran tévesen, egységesen ábrázolják, és nem veszik őket sokszínű és heterogén csoportnak.²⁵

Amint azt az ENAR "Elfelejtett nők" című jelentése hangsúlyozza, "az iszlámmellenesség árát Európában elsőként a nők fizetik meg".²⁶ A legtöbb országban nagyobb valószínűséggel válnak bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd áldozatává, mint a muszlim férfiak, különösen, ha fejkendőt viselnek.²⁷

A foglalkoztatás a megkülönböztetés egyik fő területe, mivel a muszlim nőkre háromféle előítélet is vonatkozik: nemi, etnikai és vallási. A fejkendő további akadályt jelent az álláskeresésben és annak megtartásában.²⁸

Amint azt az ENAR-jelentés kiemeli, a muszlim nők ugyanolyan egyenlőtlenségektől szenvednek, mint más nők (a foglalkoztatásban, valamint a szóbeli és fizikai erőszakkal kapcsolatban), de ezeket további (vélt) vallási és/vagy etnikai tényezők súlyosbítják, azonban nagyon keveset tesznek a rasszizmus ezen interszekcionális formájának kezelésére és hogy egy átfogó adatgyűjtés létrejöttön.²⁹

2.3 Felmérés a nők és lányok ellen irányuló iszlamofóbiáról³⁰

A MEET projekt "Az európai kollektív fellépés fokozására" keretében felmérést végezett a nők és lányok elleni iszlamofóbiáról, amely hozzájárult a következő célkitűzések eléréséhez:

1. az európai közösségek közötti párbeszéd és koalícióépítés elősegítése;
2. az iszlamofóbiára vonatkozó uniós jogi keret megerősítése.

A projektben részt vevő hat ország mindegyikében két fókuszcsoporthat tartottak. Az egyik fókuszcsoport a muszlim nőket és lányokat, a másik pedig a nem muszlimokat (nőket és férfiakat) célozta meg, hogy megvizsgálják a muszlimok és különösen a muszlim nők által elszenvedett megkülönböztetés mértékét és a társadalmi megítélésüket.³¹

A vizsgálat fő területei a következők voltak:

1. A muszlim nők és lányok nézetei és véleménye az iszlamofóbiáról és a megkülönböztetésről, különös tekintettel a következőkre: iskolai megkülönböztetés, munkahelyi megkülönböztetés, a civil társadalomban tapasztalható megkülönböztetés;
  2. A muszlim nőkkel és lányokkal kapcsolatos sztereotípiák és ötletek ezek lebontására.
- facilitating the collection of answers and the elaboration of the analysis.

²⁵ ENAR, *Forgotten women*.

²⁶ *Women are the first to pay the price of Islamophobia in Europe*, ENAR Press release, 26 May 2016: <https://www.enar-eu.org/Women-are-the-first-to-pay-the-price-of-Islamophobia-in-Europe>

²⁷ ENAR, *Forgotten women*.

²⁸ *I.m.*

²⁹ *I.m.*

³⁰ *The MEET Survey analysis report is available at this link: https://meet-project.alberodellavita.org/wp-content/uploads/2021/11/FADV_Survey-analysis-report.pdf*

³¹ *A magyar kutatás során az ütköző időbeosztások miatt a fókuszcsoporthat kutatás két időpontban, csoportbontásban zajlott. A SZÉA online kutatást is végzett, hogy szélesebb körben kutasson.*

Minden partner országokban a koordinátor egy azonos kérdéssorral (lásd alább) készültek, amit megosztott a partnerekkel. Így könnyebb volt a válaszok összegyűjtését és az elemzés kidolgozását.

Szükség esetén a kérdéseket felülvizsgálták és az adott kontextusnak megfelelően változtatták.

A fókuszcsoporthatokat 2019 novembere és 2020 júniusa között tartották. A világvjárvány kitörésével a kutatás a résztvevők biztonsága érdekében online, videokonferencia-eszközök segítségével zajlott. Néhány esetben kérdőívet küldtek a résztvevőknek.

Fókuszcsoporthatként átlagosan 10 résztvevő volt, és összesen több mint 120-an vettek részt a kutatásban.³²

A koordinátor az elemzés elkészítéséhez összegyűjtötték a partnerek felmérési jelentéseit.

³² Magyarországon a 10 résztvevőn felül az online kérdőív 42 kitöltőjének válaszait is figyelembe vették. (utolsó frissítés 2020 október)

A MUSZLIM NŐK ÉS LÁNYOK FÓKUSZCSOPORTJAINAK KÉRDÉSSORA

1. Mit jelent Önnek az iszlamofobia?
2. Voltál-e valaha is (vagy ismerőseid) muszlim nőként/lányként diszkriminatív eset áldozata? (az Ön tapasztalatai, érzései... a hidzsáb miatt történt?)
3. Ha igen, milyen jellegű (sértés, támadás...) és milyen kontextusban (munkahelyen, iskolában/egyetemen, az utcán, üzletekben, a közösségi hálózatokon gyűlöletbeszéd révén) történt? Ha nem, akkor mi volt a probléma?
4. Ön szerint mik az iszlámellenesség okai?
5. Ön szerint melyek a muszlim nőkkel kapcsolatos sztereotípiák?
6. Ön szerint a nemzeti oktatási rendszer segít-e a kultúra és az értékek átadásában? Úgy érzi, hogy kultúráját és vallását tiszteletben tartják?
7. Úgy érzi, hogy szabadon kifejezheti véleményét a közéletben?
8. Ön szerint milyen következményei vannak az iszlámellenességnek?
9. Ön szerint mi lenne hasznos a jelenség elleni küzdelemben? Milyen erőfeszítéseket tesz a jelenlegi helyzet megváltoztatására (lehetséges megoldások)?
10. Miért vállalta, hogy részt vesz ebben a fókuszcsoportban? Ön szerint mi lehet a hozzáadott értéke egy ilyen fókuszcsoportnak az Ön helyzetében?

A NEM MUSZLIMOK FÓKUSZCSOPORTJAINAK KÉRDÉSSORA

1. Mit jelent Önnek az iszlamofobia?
2. Volt már tanúja (vagy ismerőseid) muszlim nőkkel/lányokkal szembeni diszkriminatív eseteknek? (Tapasztalatai, érzései...) Tett valamit?
3. Ön szerint milyen típusú (sértés, támadás...) diszkriminatív cselekményekkel szembesülhetnek a muszlim nők és lányok a munkahelyen, az iskolában/egyetemen, az utcán, az üzletekben, a közösségi hálózatokon?
4. Ön szerint mik az iszlámfobia okai?
5. Ön szerint melyek a muszlim nőkkel kapcsolatos sztereotípiák?
6. Ön szerint segít-e a nemzeti oktatási rendszer a sokszínűség értékének, a kultúrák közötti tiszteletnek és az iszlámmal kapcsolatos információknak az átadásában?

7. Ön szerint milyen következményei vannak az iszlámellenességnek?
8. Ön szerint mi lenne hasznos ennek a jelenségnek a leküzdésére? Milyen erőfeszítésekkel igyekeznek megváltoztatni a jelenlegi helyzetet (lehetséges megoldások)?
9. Miért vállalta, hogy részt vesz ebben a fókuszcsoportban? Ön szerint mi lehet a hozzáadott értéke egy ilyen fókuszcsoportnak az Ön helyzetében?
10. Ön szerint a más kultúrák és vallások iránti nagyobb tisztelet javulást hozhatna az egész társadalom számára?
11. Tudna-e a említeni párat a muszlimok pozitív hozzájárulásból a társadalom számára?

Az alábbiakban a projekt felméréseinek elemzéséből származó főbb megállapításokat és következtetéseket ismertetjük.

Arra a kérdésre, hogy mit jelent számukra az iszlamofobia, a résztvevők mindkét fókuszcsoportban azt felelték, hogy az iszlamofobia az iszlámtól való félelmet jelenti, és hogy az iszlámmal kapcsolatos információk és ismeretek hiányából ered, ami társadalmi kirekesztéshez vezet. A muszlim nők fókuszcsoportjaiban a félelem mellett a gyűlölet kifejezést is említették, ami rávilágít arra, hogy a muszlimok és a muszlim nők inkább tapasztalnak ellenségeskedést.

Az álhírek és a gyűlöletbeszéd elterjedésével, a média és a politikai propaganda szerepét mindkét fókuszcsoport résztvevői kulcsfontosságúnak tartják a muszlimellenes gyűlölet táplálásában.

Érdekes módon a nem muszlimok fókuszcsoportjában, az iszlámellenesség lehetséges okaira rámutató kérdés során a válaszolók a migráció kérdésre és az identitás veszélyeztetésére is kitértek. Egyes országokban a politikai propaganda valóban táplálja az iszlám közösségekkel szembeni gyűlöletet, és elősegíti a muszlimok és a migránsok közötti hamis átfedést: "A muszlimok idegenek, akik be akarnak hatolni az országunkba, és el akarják torzítani a kultúránkat".

A fókuszcsoportos beszélgetések során számos sztereotípiát és tévhit alakult ki a muszlim nőkkel és lányokkal kapcsolatban, amelyek a következőképpen foglalhatók össze:³³

- A muszlim nők és lányok elnyomottak, alárendeltek és saját döntéssel nem rendelkeznek.
- A muszlim nőket és lányokat fejkendő viselésére kényszerítik.
- A muszlim nők és lányok iskolázatlanok és gazdaságilag függő helyzetben vannak.
- A muszlim nők és lányok családon belüli erőszaknak, kényszerházasságnak, "becsületbeli" erőszaknak, női nemi szervek megcsönkítésének vannak kitéve.
- A muszlim nők és lányok veszélyesek, támogatják az erőszakot és a terrorizmust.
- A muszlim nők és lányok konzervatívok
- A muszlim nők és lányok idegenek/migránsok/menekültek.
- A muszlim nők és lányok egy egységes csoportot alkotnak.

³³ A lista a fiataloknak tartott filmkészítő foglalkozásokra került kidolgozásra a MEET projekt koordinátora által a sztereotípiák könnyebb feldolgozása érdekében. A lista többek között a fókuszcsoportos kutatások eredményeire épült.

Ami a muszlim nőket és lányokat érő diszkriminatív cselekedeteket illeti, mindkét fókuszcsoporthoz kiderült, hogy ezek általában a nyilvános térben történnek, beleértve a munkahelyet, az iskolákat és egyetemeiket, a sportot, a közhivatalokat és létesítményeket, az utcákat, az üzleteket, a tömegközlekedést, a közösségi médiát, az állami propagandát, és hogy ezek főként verbálisan történnek. A fejkendőt viselő muszlim nők továbbá nagyobb mértékben vannak kitéve diszkriminációnak, mivel láthatóan muszlimok.

A muszlim nők fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a nők többsége nem érzi úgy, hogy nyilvánosan kifejezheti véleményét, valamint úgy gondolják, hogy a muszlim nőknek állandóan igazolniuk kell tetteiket és döntéseiket.

Amikor a résztvevőket arról kérdezték, hogy a nemzeti oktatási rendszer támogatja-e a sokszínűséget, és közvetíti-e az iszlám kultúrát és értékeit, mindkét fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a felmérésben részt vevő országok nemzeti oktatási rendszere e tekintetben hiányos. A résztvevők szerint az iskolákban kevés a tájékoztatás az iszlámról vagy egyáltalán nincs is, ami még inkább utat nyit a megkülönböztetésnek egy olyan rendszerben, ami tele van negatív narratívával, és úgynevezett "ők" és "mi" csoportokra bontja a közösségeket. Egyes esetekben a muszlim nők és lányok még az oktatási rendszerhez sem férhetnek hozzá, mert kényszerítik őket, hogy levegyék a fejkendőjüket.

Az iszlámellenesség következményei között a résztvevők a társadalmi kohézió hiányát, az iszlámmal és a muszlimokkal szembeni bezárkózást, valamint a diszkrimináció és az erőszak fokozódását említették. Mindkét fókuszcsoporthoz kiemelték különösen a foglalkoztatás szintjén tapasztalható diszkriminációt.

A muszlim nők fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a muszlimok által elszenvedett elszigeteltség érzését említették, valamint a "meglepetésszerű hatást", amikor kiderül, hogy a muszlimok fontos pozíciókat tölthetnek be a társadalomban.

A nem muszlimok fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a sztereotípiák megerősödését és az egyes politikai pártok általi kiszolgáltatottságot említették.

Az iszlámofóbia ellen irányuló küzdelem módjaival kapcsolatban a résztvevők valamennyi fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a kultúrák közötti párbeszéd és közvetlen interakció fontos, és egyetértettek abban, hogy a találkozás segíthet az iszlámmal és a muszlimokkal kapcsolatos sztereotípiák lebontásában.

Fontos lenne, hogy az iszlám és a muszlimok médiareprezentációja megváltozzon. Fontos lenne kiemelni a muszlimok és a muszlim nők pozitív hozzájárulását a társadalomhoz.

A fókuszcsoporthoz kiderült, hogy az oktatási rendszerekben a sokszínűség elfogadására irányuló intézkedésekre van szükség, valamint a fiatalok kritikus gondolkodásra való ösztönzésére.

Összefoglalva, a fókuszcsoporthoz kiderült, hogy a résztvevők megosszák egymással tapasztalataikat és érzéseiket, hogy inputokat gyűjtsenek a sztereotípiák lebontásának, különösen a nőkkel és lányokkal szembeni iszlámofóbia elleni küzdelem megváltoztatására. Ezen túlmenően a közösségek közötti valódi találkozás és a nők közötti kölcsönös támogatás szükségessége alapvető fontosságúnak bizonyult.

3. FEJEZET ORSZÁGOS ESETTANULMÁNYOK

3.1 Belgium

"Az iszlámofóbia olyan jelenség, amelynek létezését már nem lehet letagadni: ez elénk tárul a foglalkoztatásra, a lakhatásra vagy akár az iskolához való hozzáférésre gyakorolt hatásától kezdve az olyan bűncselekményekig, mint a mecsetek elleni vandalizmus. Ez azonban különböző formákat ölt mind a világ más részein és Európában".³⁴

A brüsszeli régióban számos közösség él egymás mellett, köztük muszlim közösségek is. Azonban ezek az emberek gyakran a mentalitásban erősen rögzült sztereotípiákba zárva, vagyis megbélyegezve találják magukat. Olyannyira, hogy az emberek internalizálják a diszkriminációt, amelynek áldozatai. Ez az iszlámról és a muszlimokról a média és a közösségi háló által közvetített elfogult képpel magyarázható. A félreértések és a félretájékoztatás együttesen táplálják a muszlimokkal, különösen a lányokkal és nőkkel szembeni előítéleteket, mivel vallási meggyőződésük látható amikor fejkendőt viselnek. A CRACIS munkája³⁵ és az ezzel összefüggésben folytatott konzultációk riasztó tényről tárt fel: a brüsszeli regionális oktatási rendszer, Európa-központú tanítási rendszerével, ahelyett, hogy a befogadást segítené elő, a jelek szerint éppen az előítéleteket erősíti. Egy olyan rendszer, ami progresszív értékeket követel mint az egyenlőség, az emancipáció, a szabadság és a szekularizmus, nem képes megvédeni az értékeket, melyeket közvetíteni hivatott, amint kiderül valakiről, hogy muszlim.

Éppen ebben az évben egy brüsszeli egyetemre beiratkozni kívánó, fejkendőt viselő diáklányt elutasították, mert az egyetem szabályzata tiltja a vallási vagy filozófiai szimbólumok viselését.

Ennek eredményeképpen ideiglenes intézkedés iránti keresetet nyújtottak be a tilalom megszüntetése érdekében. A bíróság elnöke előzetes kérdést intézett az Alkotmánytanácshoz: megfelel-e a Francia Közösség 1994. március 31-i, az oktatás semlegességét meghatározó rendelete az Alkotmány 19., 23. és 24. cikkének (vallásszabadság, az emberi méltóságnak megfelelő életvitelhez való jog és az oktatás semlegessége), amennyiben lehetővé teszi a szervező hatóság számára, hogy ilyen szabályozást alkosson? A diákok azzal érveltek, hogy a rendelet beavatkozást jelent a törvény által biztosított alapvető jogaikba, és hogy megakadályozza őket abban, hogy vallási meggyőződésüknek megfelelően folytassák tanulmányaikat.³⁶

Az egyetem és Brüsszel városa azzal érvelt, hogy a vallásszabadság nem abszolút szabadság, és hogy a semlegesség elvének tiszteletben tartása megkövetelheti a vallási és világnézeti szimbólumok viselésének tilalmát az oktatási intézményekben. Az Alkotmánybíróság úgy döntött, hogy az alkotmány nem tiltja meg a szervező hatóságoknak, hogy az oktatás megfelelő működésének és a pedagógiai projektek megvalósításának biztosítása érdekében, filozófiai vagy felekezeti szabályozást fogadjon el.

³⁴ <https://www.bepax.org/publications/l-islamophobie-dans-le-champ-francophone.html>

³⁵ <https://www.pourlasolidarite.eu/fr/news/25-recommandations-pour-lutter-contre-l-islamophobie-sexiste>

³⁶ <https://droit-public.ulb.ac.be/port-du-voile-a-lecole-une-solution-typiquement-belge/>

A Francia közösségben egy 1994. március 31-i rendeletben rögzítette az oktatás semlegességét, mely leírja, hogy a semlegesség megóvásáért a szervező hatóság intézkedéseket tehet, törvénykezhet a közös értékek megőrzése érdekében. Ezért a fejkendő viselésének tilalmát a szóban forgó egyetemen nem találták az oktatás szabadságával ellentétesnek. A "semlegességet" elősegítő számos szabályozás de facto egyes nők kirekesztéséhez vezet, akiket vallási meggyőződésük miatt megakadályoznak abban, hogy tovább tanuljanak.

Viszont akkor a fejkendőt viselő diáklányoktól megtagadnák az oktatáshoz való jogot? Bár az Alkotmány garantálja a vallás nyilvános és magánéleti gyakorlását, mert az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint is a vallási meggyőződéshez való jog abszolút, mégsem akadályozható meg, hogy a vallási hit kinyilvánításának joga korlátozásoknak legyen kitéve.

Amennyiben jogszabályi rendelkezés lehetővé teszi, egy illetékes hatóságnak, jelen esetben egy egyetem vezetőségének, hogy belső szabályzatot adjon ki, melyben konkrét tilalmat adhat, például a vallási vagy filozófiai jelképek viselésére vonatkozóan. Ez a semlegességre irányuló szabályozás természetesen a muszlim polgárokat különösen érintő igazságtalanság.

Ezeknek a szabályzatoknak az alkalmazása, sőt, már a koncepciója is különösen a muszlim vallásúakra irányul, kevésbé a más vallásúakra. Számos tanú számolt be az iszlám és más vallási vagy filozófiai meggyőzések közöttiek eltérő bánásmódjáról.

"Azért nem alkalmazzuk az alkotmányos kereteket kétértelműség és kivétel nélkül, mert tudjuk, hogy a "meggyőződési jelek" a muszlimok ellen irányulnak! A bizonyíték erre az, hogy az igazgató egy láncon lévő keresztrel járkal, de nem aggódik, mert szerinte ez egy ékszer".³⁷

Az iszlamofób bejelentéseket tevő áldozatok nagy többsége belga állampolgárságú.

A bejelentési felhívások lehetővé tették, hogy számos olyan tanúvallomást gyűjtsenek össze, amelyek a belgákat vallási meggyőződése miatt ért megkülönböztetésről szólnak. A Francia-Belgiumban élő muszlim közösséghez intézett felhívásban nagyon kevés szó esik a külföldiek elleni erőszakról. A belga állampolgárokkal szembeni iszlamofóbia itt felsorolt esetei azonban nem mentesülnek a rasszista felhangoktól. Számos tanúvallomás közvetlenül utal az áldozatok származására.

"Egyes tanárok az igazgatónő előtt is hangosan képviselik nézetüket, miszerint ha viselni akarjuk a fejkendőt, akkor térjünk vissza a saját hazánkba, mégsem reagál erre senki!

A foglalkoztatás is azon ágazatok közé tartozik, ahol a vallási meggyőződésen (az Unia által 2019-ben rögzített 96 eset) vagy a nemi hovatartozáson (a Nők és Férfiak Esélyegyenlőségi Intézete által 2019-ben rögzített 332 eset) alapuló megkülönböztetés tényei észlelhetők. A tanügyi ágazattól eltérően ezek a panaszok szinte egyenlő arányban oszlanak meg a fejkendőt viselő és a kendőt nem viselő nők között. Emlékezzünk arra, hogy az oktatásban a nők által tett bejelentések több, mint 90%-a fejkendőt viselő nőktől származik. A szakmai ágazatban ez "csak" a női bejelentések 58%-a. A fejkendő, a név és a származás a megkülönböztetés tényezői.

³⁷ https://www.brudoc.be/opac_css/doc_num.php?explnum_id=830

"Mi csak azt szeretnénk, hogy belgáknak tekintsenek minket, és ne külföldieknek, akik azért jöttek, hogy a marokkói vallást rájuk erőltessék. Én belga vagyok, és a vallásom az én választásom".

A gyűlölet és iszlamofóbia elleni brüsszeli hét (SBAHI) során a PLS és a CRACIS egyesítette erőit, hogy 7 téma és számos észrevétel alapján 25 tanácsot fogalmazzon meg a brüsszeli hatóságok számára:

- Ahhoz, hogy hatékonyan tudjunk fellépni a jelenség ellen, meg kell értenünk azt, és **hatékony adatgyűjtési és nyomkövetési rendszert kell létrehozni.**
- Bár már létezik a diszkriminációra vonatkozó joganyag, **szükség van a szabályozás javítására** annak érdekében, **hogy a gyakorlatban is nagyobb egyenlőségre törekedjünk, és ne csak elméleti egyenlőségre.**
- A brüsszeli régió **oktatási rendszerét újra kell gondolni**, és az interkulturalitás iránti nyitottságra kell összpontosítani.
- Az egyik olyan ágazatban, ahol a vallási meggyőződésen alapuló megkülönböztetés a leggyakoribb, **a foglalkoztatás, ajánlott a vállalatok és alkalmazottaik figyelmét felhívni erre a kérdésre.**
- A brüsszeli társadalom valamennyi szereplőjének (polgárok, vezetők, köz- és magán szolgáltatók, ...) **tudatosítása elengedhetetlen** a muszlim lányokkal és nőkkel szembeni iszlámellenesség elleni hatékony küzdelemhez.
- Sürgősen cselekedni kell **a médiában** (írott sajtó, online, közösségi hálózatok), mivel **fontos szerepet játszanak.**
- Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos kérdéseket érintve, amely a Brüsszel-Főváros régió transzverzális kompetenciája, a szexista iszlamofóbia elleni küzdelemmel kapcsolatos kérdések **az összes érdekelt fél együttműködését igénylik.**³⁸

3.2 Bulgária

Bulgária olyan uniós tagállam, ahol a lakosság jelentős részét teszik ki őshonos muszlimok. A közösség a XIV. századi oszmán hódítást követően alakult, és Bulgária 1908-ban kikiáltotta teljes függetlensége után telepedett le végleg a balkáni területen. A legutóbbi népszámlálás (2011) szerint a muszlimok a teljes lakosság 10%-át tették ki. A kutatás szerint a bolgár muszlimok száma 577 139 fő volt, ami a lakosság 7,8%-ának felel meg. Egy 2017-es becslés szerint a muszlimok a lakosság 15%-át teszik ki. Körülbelül 50%-uk nő. Etnikailag a bulgáriai muszlimok törökök, bolgárok és romák, akik elsősorban Bulgária északkeleti részén (főként Razgrad, Targovishte, Shumen és Silistra tartományban) és a Rodope-hegységben (főként Kardzhali tartományban és Smolyan tartományban) élnek.³⁹

Az iszlamofóbia a muszlim közösséggel szembeni megkülönböztetés egy formája, amely az utóbbi években egyre inkább elterjedt Európában. Bár sokan úgy vélik, hogy Bulgária továbbra is az etnikai tolerancia mintaképe, mégis elegendő számú etnikai és vallási alapú agresszió és diszkrimináció esete dokumentált. A Partners Bulgária Alapítvány 2019 végén muszlim nők körében végzett felméréséből kiderül, hogy a nők hátrányos megkülönböztetése az oktatásban, a foglalkoztatásban és a társadalmi élet más területein is létezik.

³⁸ <https://www.pourlasolidarite.eu/fr/news/25-recommandations-pour-lutter-contre-lislamophobie-sexiste>

³⁹ Bolgár népszavazás, 2011.

Az Alpha Research által végzett tanulmány eredménye (2020 márciusában jelent meg)⁴⁰ alapján a bolgár többségnek a "mássághoz", vagyis az ország más etnikai és vallási közösségeihez való hozzáállását vizsgálva megállapítható, hogy a kisebbségekkel szemben összességében toleráns a hozzáállás, kivéve a roma közösséghez való viszonyulást, amely egyértelműen negatív. A válaszadók nagyobb része hangsúlyozta, hogy pozitívan viszonyul a muszlimokhoz, különösen a bulgáriai török közösséghez. A többség minden közösségben - muszlimok, örmények, bolgár mohamedánok, protestánsok, katolikusok stb. - bízik, és hajlandó velük együtt dolgozni, együtt élni egy országban és közösségben; barátság is létrejöhet.

A kutatók azonban megjegyzik, hogy a muszlimokhoz való viszonyulás különböző tényezők - például a hatalmon lévő koalíció politikája, a médián keresztül történő propaganda vagy a globális nacionalizmus - hatására megváltozott. A "növekvő iszlamofóbia megnyilvánulásai figyelhetők meg, amely folyamatosan egyenlőséget tesz a vallás és az ideológia, valamint a vallási gyakorlat és a terrortámadások közé". A bolgár felmérés által kapott értékek azonban alacsonyabbak a többi országhoz képest ezen a vonalon. Az Alpha Research tanulmányából az is kiderül, hogy a férfiak általában kevésbé toleránsak a muszlimokkal szemben, mint a nők. Emellett a muszlimokkal szembeni tolerancia a 30 év alatti fiatalok körében kevésbé jellemző, mint más korcsoportoknál, és a szófiai lakosok körében erősebb, mint az ország lakosai között. Végül pedig a jobb jövedelemmel és iskolázottsággal rendelkezők körében növekszik. A szerzők kiemelik, hogy ez az "általában" toleráns együttélés nagyon törekény lehet, mert bizonyos események és társadalmi vagy politikai körülmények könnyen felszínre hozhatják az egyébként bújócskáló nacionalizmust és az agressziót, amely különösen a roma közösség ellen irányulhat.

Mind a bolgár, és mind a külföldi kutatók elegendő bizonyítékkal szolgálnak arra, hogy a bolgár muszlimok meglehetősen szekulárisak. Ez bizonyítja, hogy köztük és a bolgárok többsége között, (akik keresztények vagy ateisták) a kultúra, az életmód és a gondolkodás tekintetében fennálló különbségek jelentéktelenek. Ugyanakkor a világ minden táján az oktatási rendszerben és a médiában hiányosságok mutatkoznak a vallások természetének tanulmányozását illetően. Az iszlám fogalmát még mindig homályosnak tartják; emellett félelmekkel és negatív érzésekkel társítják. Ez főként a médiában a közel-keleti életről vagy a külföldi terrortámadásokról szóló hírek és publikációk miatt van így, amelyek nem tesznek egyértelmű különbséget a radikális iszlám és a világi iszlám között, amelyet egymillió bolgár állampolgár vall, akiknek kultúrája és hagyományai továbbra sem ismerősek a többség számára.

Az iszlám kultúráról és a hozzá kapcsolódó témáról a televíziós csatornák, a hírportálok és az újságok nemzeti szinten még mindig kevésbé tudósítanak. Úgy tűnik, ez a tény sem járul hozzá az iszlám és a muszlimok jobb megértéséhez, és a bolgárok félelmeinek csökkentéséhez.

MUSZLIM NŐK

A nacionalisták egyes beavatkozásai a muszlim kisebbség és különösen a nők jogainak korlátozására irányultak. Például 2016-ban a bolgár parlament elfogadta az arcot eltakaró ruházat nyilvános viselésének tilalmát.⁴¹ A burka nyilvános helyeken való viselésének tilalmát olyan incidensek követték, mint például a muszlim diáklányok kizárása az iskolából a ruházatuk miatt, ami valójában inkább szította a konfrontációkat és a félelmeket, mintsem

a radikalizálódás megelőzését szolgálta volna. Egyes helyi tanácsok, mint például Pasardzsik, szintén megtiltották a nőknek a teljes arcot takaró burka viselését, például a közhivatalokban, utcákon és iskolákban.⁴²

Figyelembe véve az elmúlt években a muszlimok ellen elkövetett incidensek számát, valamint a gyűlöletből fakadó bűncselekmények terjedése által jelentett környékeltlen fenyegetést, mind a helyi, mind a nemzeti politikai erők számára létfontosságú, hogy stratégiát dolgozzanak ki a társadalmi béke védelmére és a konfliktusok megelőzésére. Fontos, hogy olyan intézkedéseket vezessenek be, amelyek támogatják a különböző csoportok kölcsönös megismerését és erősítik a társadalmi kohéziót, ahelyett, hogy megosztást, félelmet, bizalmatlanságot és gyűlöletet szítanának.

A 2019-ben a muszlim nők körében végzett bolgár partnerek tanulmánya kimutatta, hogy a török közösséghez tartozó muszlim nők hasonló megkülönböztetéstől szenvednek, mint a többségi lakossághoz tartozó nők. Gyakrabban osztották meg, mint kellemetlenségek forrása "a férfiak által uralt világ - a patriarchális mentalitás és a férfiak felsőbbrendűségének megnyilvánulása szinte minden tekintetben. Ez a sztereotípiához hozzájárul a férfiak dominanciájához az élet minden területén".

A muszlim nők hátrányos megkülönböztetést tapasztalnak a közéletben, a munkahelyeken és az oktatásban. "A férfiak vannak többségben a központi és a helyi önkormányzatokban, ők szabják meg a szabályokat, ők kovácsolják a törvényeket, ők hozzák a döntéseket, figyelmen kívül hagyva a nők igényeit, problémáit és jogait, nekik több lehetőségük van a véleménynyilvánításra és az önmegvalósításra, általában sokkal magasabb a fizetésük."

Az oktatási rendszerrel kapcsolatban a nők úgy vélik, hogy az oktatási rendszer nem közvetíti az iszlám kultúra és vallás értékeit, ezért a lakosság többsége nincs tisztában ezekkel.

Ami a vélemény-nyilvánítás szabadságát illeti, a nők bizonytalanságot éreznek és félnek beszélni szükségleteikről és problémáikról. A nők úgy érezték, hogy a demokratikus változások ellenére még mindig bizonytalanok, és továbbra is félelem uralkodik a szívükben. Ezt alátámasztja, hogy az interjúk során egyik résztvevő sem adott meg e-mail címet.

A muszlim interjúalanyok számára fontosnak bizonyult a családon belüli erőszak kérdésköre. A nők a foglalkoztatás és a közéletben való részvétel terén tapasztaltak diszkriminatív viselkedést. Mivel az interjúkinkább a muszlim nőkszélesebb társadalomban tapasztalható megkülönböztetésére összpontosítottak, mint a magánéletben tapasztalható elnyomás bármely formájára, nem érintettük mélyen a családon belüli erőszak témáját. A résztvevők kezdetleges aggodalmai ellenére a találkozó a mecset tágas termeiben is otthonos környezetben, nyugodt légkörben zajlottak.

Bulgária azon kevés uniós tagállamok közé tartozik, amelyek nem ratifikálták a családon belüli erőszak és a nők elleni erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló egyezményt (Isztambuli Egyezmény). 2018-ban a parlamenti képviselők megkérdőjelezték, hogy az egyezmény összeegyeztethető-e Bulgária alkotmányával, miközben azt állították, hogy az egyezmény nemek közötti egyenlőségre vonatkozó felhívásai a homoszexualitás

40 "Majority and minorities. Attitudes towards the different ones", Alpha Research, 2020.

41 Bulgaria MPs Ban Burqa in Public, Balkan Insight, September 30, 2016.

42 Reinventing Eastern Europe: Imaginaries, Identities and Transformations, edited by Evinç Doğan, London, 2019, page 121.

ösztönzését célozzák, és arra figyelmeztettek, hogy az egyezmény "a bolgár társadalom hagyományos értékeinek megkérdőjelezéséhez" vezethet. Sajnos a bolgár nők - muszlimok és nem muszlimok - fizetik meg az árát a női jogokkal kapcsolatos ilyen tévhiteknek. Bulgária szerepelt a legrosszabbul az Európai Nemek Közötti Egyenlőségi Intézet 2017-es elemzésében, amely a nők elleni erőszak elterjedtségét, súlyosságát és aluljelentését vizsgálta. A Partners Bulgaria alapítvány 2016-os tanulmánya kimutatta, hogy a bolgár nők több mint 30 százaléka számolt be arról, hogy családon belüli vagy egyéb nemi erőszakot tapasztalt.⁴³

A bolgár, nem kormányzati szervek aktívan rámutattak a kisebbségi közösségekhez tartozó nők, köztük a muszlim nők többszintű megkülönböztetésére. A megkülönböztetés elleni megelőző programokba különböző módokon foglalkoznak a kérdéssel, intézkedéseket hoznak a közvélemény figyelmének felkeltésére és a kulcsfontosságú felek bevonására. Az ilyen kezdeményezések közé tartoznak a képzési programok, a fiatalokkal folytatott oktatási tevékenységek, az emberi jogi kezdeményezések, a nyilvános kampányok és a tematikus viták. A probléma azonban még mindig sokkal több figyelmet igényel a helyi és állami hatóságok részéről a tolerancia kultúrájának és a sokszínűség elfogadásának növelése érdekében.

3.3 Franciaország

A rasszizmus, antiszemitizmus és LMBT-ellenes gyűlölet elleni küzdelemmel foglalkozó tárcaközi küldöttség (DILCRAH) és a Jean Jaurès Alapítvány által a muszlimokkal szembeni megkülönböztetésről és agresszióról készített tanulmány szerint a muszlimok 42%-a úgy véli, hogy életében legalább egyszer vallásával kapcsolatos megkülönböztetés áldozatává vált, beleértve a nők 46%-át a férfiak 38%-ával szemben.⁴⁴

2021 januárjában a Muszlim Hitközségek Francia Tanácsa (CFCM) a 2020-as évre vonatkozóan "235 muszlimellenes cselekményt regisztrált 154 ellen a 2019-es évre vonatkozóan, vagyis 53%-kal több esetet".⁴⁵

Ezek a számok alábecsültek, és "nem tükrözik a valóságot, mivel sok istentiszteleti hely vezetője nem kíván panaszt tenni, mivel - jogosan vagy tévesen - úgy véli, hogy a vizsgálatok ritkán vezetnek eredményre."

A munkaerőpiacon több tanulmány is azt mutatja, hogy a muszlimnak tekintett jelentkezők két-háromszor kisebb eséllyel kapnak állásinterjút Franciaországban, mint a kereszténynek tekintett jelentkezők. Így a muszlimok, és különösen a nők számára a munkavállalás első akadályja az állásinterjúval való részvétel.

A muszlim nőket néha a fejkendőjük miatt, de feltételezett vallási vagy etnikai hovatartozásuk miatt is diszkriminálják a munkaerő-felvétel során, vagy akár ki is zárják őket a munkaerőpiacról.⁴⁶ Néhányan feladják az álláskeresést, vagy alulképzett munkát vállalnak. Mások ezt az akadályt lehetőségnek tekintik arra, hogy saját vállalkozásba kezdjenek.

43 National study on Domestic and Gender Based Violence, Partners Bulgaria Foundation, 2016 https://partnersbg.org/wp-content/uploads/2019/01/Analytical-Report-EN_web.pdf

44 <https://www.leparisien.fr/societe/les-testing-le-confirment-les-musulmans-sont-surexposes-aux-discriminations-06-11-2019-8187189.php>

45 <https://www.aa.com.tr/fr/journal-de-lislamophobie/france-les-actes-islamophobes-en-hausse-de-53-en-2020-/2126454>

46 https://www.francetvinfo.fr/societe/debats/l-angle-eco-quand-le-voile-eloigne-les-femmes-musulmanes-de-lemploi_1276395.html

Alakhatással kapcsolatban a muszlimokkal és különösen a nőkkel szembeni megkülönböztetés is jelen van. Ezek egy része azzal függ össze, hogy az illető tudatosan vagy tudattalanul egy sor sztereotípiát társít a jelölt identitásához, amelyek költséget vagy kockázatot jelentenek számára. Ilyen például az a hiedelem, hogy mivel az illetőnek külföldi hangzású neve van, alacsonyabb a jövedelme, és ezért kevésbé tudja majd fizetni a lakbért. A másik magyarázat a nyílt rasszizmus.⁴⁷

Példák az iszlamofobia elleni fellépésre Franciaországban:

1. A Rasszizmus és Antiszemitizmus Elleni Nemzetközi Liga (Licra) és a Párizsi Nagy Mecset (GMP) 2021 májusában partnerségi megállapodást írt alá, hogy "jobban küzdjenek a muszlimellenes rasszizmus ellen" és "kísérjék és támogassák az annak áldozatává vált polgárokat".⁴⁸ A két szervezet közötti együttműködés célja, hogy a LICRA mintegy száz ügyvédjének önkéntes segítségét igénybe véve konkrét támogatást nyújtson az áldozatoknak. Ez a megállapodás lehetővé teszi továbbá a laicitás, az univerzalizmus és a köztársasági értékek köré csoportosuló közös oktatási és képzési tevékenységek végrehajtását.
2. Franciaországban minden évben március 21. és 28. között rendezik meg a rasszizmus és antiszemitizmus elleni hetet⁴⁹ minek célja hogy elősegítse valamennyi intézmény és partner elkötelezettségét a szabadság, egyenlőség és testvériség értékei mellett, valamint a megkülönböztetés minden formája elleni küzdelemben, beleértve az iszlamofobiát is. A rasszizmus, az intolerancia és a kirekesztés problémáinak tudatosítása a tanulóknak számos formában történhet: találkozók és viták, művészeti és kulturális tevékenységek, oktatási műhelyek, fórumok, tartalom előállítás mindenféle médium számára (írott, audiovizuális, online stb.), sportesemények stb.

Egy muszlim nő vallomása a fókuszcsoport során:

Habiba* elmondta, hogy amikor felsőoktatási tanulmányai végén állást keresett, a Mission Locale* tanácsadója figyelmeztette az arab nevű álláskeresőket, és azokat akik hasonló környékről jöttek hogy sokkal nehezebb lesz a tanulmányaiknak megfelelő munkát találniuk.

* Fiktív keresztnév;

* Mission Locale: a NEET-t támogató intézmény Franciaországban.

3.4 Magyarország

A különböző szolgáltatásokhoz (például a lakhatáshoz, vásárláshoz, szabadidős tevékenységekhez, sporthoz stb.) való hozzáférés megtagadása, valamint a munkaerőpiachoz való hozzáférés megtagadása sok muszlimnak tekintett ember számára valóság. A diszkrimináció és az agresszió gyakran mindennapos jelenség a muszlim vagy muszlimnak tekintett emberek számára. Európa-szerte számos erőszakos cselekménnyel és megkülönböztetéssel szembesülnek. Bár Magyarországon csak kis létszámú muszlim közösség él - a 2011-es népszámlálás során 5579 fő (2102 nő és 3567 férfi) vallotta

47 Podcast What is Islamophobia - 01/06/2019, France Culture

48 <https://www.licra.org/parteneriat-entre-la-licra-et-la-grande-mosquee-de-paris>

49 <https://www.education.gouv.fr/la-semaine-d-education-et-d-actions-contre-le-racisme-et-l-antisemitisme-5204>

50 https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_10_2011.pdf

magát muszlimnak, akik közül 2524-en Budapesten élnek (KSH⁵⁰) -, a jelentések szerint Magyarországon az iszlámmellenesség aránya az egyik legmagasabb az EU-ban. A kutatók megállapították, hogy a Bogardus-skála⁵¹ szerint a lakosság 43%-a semmilyen szinten nem fogadná el a muszlimokat vagy arabokat. (Simonovits, 2013⁵²).

Az iszlamofóbiával szembesülők közül a nők és a lányok különösen érintettek: 2019-ben egy kutatás arról számolt be, hogy különösen a nők és a lányok elleni szóbeli támadások száma emelkedett, mivel a fejkendőt vagy fejfedőt viselők a leginkább láthatóan azonosítható muszlimok. (Bayrakli, Hafez, 2019⁵³). Az SVF kutatása továbbá kimutatta, hogy a nők és lányok három fő területen szenvednek hátrányos megkülönböztetést: az oktatás, a közterületek/nyilvánosság és a média területén.

A magyarországi iszlámmellenesség magas szintje azzal magyarázható, hogy nincs kapcsolat (a magyar őslakosok és a muszlim lakosság között) és nincs megbízható információ az iszlám kultúrájáról és gyakorlatáról. Ráadásul az iszlámról és a muszlimokról az oktatási tantervben mindig az erőszak és a megszállás veszélyének kontextusában beszélnek. Az biztos, hogy a magyarok fájdalmas emléket őriznek a törökökről: 300 évvel az oszmán megszállás után is gyermekdalokat énekelnek a gyerekek a törökök által megkínzott katicabogárról és a gólyáról, akit egy török gyerek megsebesít, és egy magyar gyerek meggyógyít.

Egy másik igen jelentős tényező, amely fokozta az iszlámmellenességet, az a mód, ahogyan a muszlimokat a médiában ábrázolják. A 2018-as választási kampány során a migránsok kérdése összemosódott a muszlimoktól való növekvő félelemmel. A közösségi médiában fellobbant az idegengyűlölet és a muszlim menekültekről álhíreket közlő kattintás-csalogató weboldalak.⁵⁴ Legutóbb a COVID-19 vírus kitérését úgy keretelték a médiában, hogy az első hivatalos esetek iráni diákok voltak, és mivel ők nem magyarok, ez beleillik abba a nagyobb narratívába, amely szerint a muszlim többségű országokkal összefüggésbe hozott külföldiek gonoszságot és káoszt hoznak Magyarországra. A migránsok elleni (gyakran muszlimnak ábrázolt), jól megtervezett és finanszírozott támadások eredményeként, amelyekhez az államilag ellenőrzött médiaplatformok sokféle változatát használják, a jelentések szerint megugrott a nyílt ellenségesség mindenivel szemben akit muszlimnak tartanak.

A muszlim lányok és nők különösen érintettek, mivel "interszekcionális diszkriminációt" tapasztalnak, amely egy olyan folyamat, amelynek során egy személy társadalmi és politikai identitásának aspektusai együttesen a megkülönböztetés különböző módjait hozzák létre. Az SVF azonosította a főbb problémákat, és kidolgozott egy listát különböző javaslatokról. Ez a terv olyan témák köré épül, amelyekben prioritássá vált a konkrét intézkedések elfogadása a nemi alapú iszlamofóbia megelőzése és az ellene való küzdelem érdekében. A terv fő hangsúlyt az oktatásra, valamint a figyelemfelkeltésre és a jelentéstételre helyezte. A tisztelet, az egyenlőség és a sokféleség felé elmozdulás a gyermekek körében már fiatal korban döntő fontosságú és segíti a nyitott és toleráns társadalmak kialakulását. A magyar akció terv olyan programok megvalósítására összpontosít az általános iskolai tantervben, amelyek elősegítik az emberi jogokon alapuló kritikus gondolkodást, a nemek közötti egyenlőséget, és megismertetik a fiatalokat az iszlám magyarországi történelmével.

51 "A Bogardus-skála az attitűdmérés egyik különleges fajtája, a társadalmi távolság mérésének a 20-as években keletkezett, ismert és gyakran alkalmazott módszere. A vizsgált személynek arra kell választ adnia, milyen interakciós-kommunikációs közösséget vállalna egy más nemzetiségű, etnikumú, bőrszínű stb. személlyel." (Kislexikon)

52 Simonovits, B. 2013. *Bevándorlók diszkriminációja – kisebbségi és többségi szemmel. [Discrimination of immigrants – from a minority and a majority perspective]* In: Kováts, A. ed. *Bevándorlás és integráció. Magyarországi adatok, európai indikátorok. [Immigration and integration. Hungarian data and European indicators]*.

53 <http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2019/09/HUNGARY.pdf>

54 https://www.researchgate.net/publication/311557615_Why_an_anti-Islam_campaign_has_taken_root_in_Hungary_a_country_with_few_Muslims

Továbbá már korai életkorban hangsúlyozza a személyes kapcsolatok fontosságát - amikor a gyerekek még nem internalizálták az előítéleteket -, ami hozzájárulhat az előítéletek, sztereotípiák és a rasszizmus elleni küzdelemhez.⁵⁵

A diszkrimináció és az erőszak csökkentése érdekében fontos egy olyan központi bejelentési mechanizmus létrehozása is, amely elősegíti, hogy széles körben megismerjék, hogyan lehet jelenteni az iszlamofóbia/diszkrimináció eseteit. A Szubjektív Értékek Alapítvány és partnerszervezetei létrehoztak egy platformot a gyűlölet-bűncselekmények bejelentésére, amely a projekt időtartama alatt angol, lengyel és német nyelven volt elérhető.

Mint látjuk, a magyarországi muszlim és nem muszlim lakosok közötti ismeretek és a megértés hiánya hozzájárul a sztereotípiák és előítéletek kialakulásához. A magyar társadalom valamennyi részének tudatos tanulása elengedhetetlen a muszlim lányokkal és nőkkel szembeni iszlámmellenesség szembeni hatékony küzdelemhez. Az iszlamofób nézetek elleni küzdelem érdekében az akcióterv hangsúlyozza, hogy a sztereotípiák és a dezinformáció leküzdésével sürgősen meg kell változtatni a jelenleg uralkodó muszlimellenes narratívákat. Teret kell adni a muszlimoknak, hogy saját narratívájukat alakíthassák, és saját szavaikkal mondhassák el történeteiket.

'Nem megyek el veled, ha fejkendőt viselsz.' Ahhoz, hogy valaki muszlim legyen, és elkötelezze magát a muszlimság mellett, nagy bátorság kell. Sokan azt hiszik, hogy nincsenek olyan magyar női muszlimok, akik önszántukból követik az iszlámot. A döntésükre adott reakció még a családjukban is gyakran nem az, hogy "drágám, örülök, hogy megtaláltad az utad az életben" hanem inkább az, hogy "miért követed a terroristák vallását?". Sokan azt gondolják, hogy akik úgy döntöttek, hogy muszlimok lesznek, agymosáson estek át, vagy beleszerettek egy muszlim férfiba, akiért bármit megtennének. Ez azt feltételezi, hogy lemondtak az autonómiájukról, a saját döntéseik meghozatalának képességéről, végső soron önmagukról. Ezzel gyakran vádolják a magyar családtagok az iszlámra áttért családtagokat. Bizonyos esetekben, amikor egyes magyar muszlim nők hazamennek a családjukhoz, inkább hazudnak a hitükről, minthogy őszinték legyenek a családjukkal, mert félnek az ítélezéstől. Például vannak olyan muszlim nők, akik a családjuknak azt mondták, hogy gyomorrontásuk van, amikor megkérdezték tőlük, hogy szeretnének-e disznóhúst enni vacsorára, ahelyett, hogy elmagyaráznák a családjuknak, hogy a vallásuk miatt nem ehetnek disznóhúst. Bár az ilyen közlések triviálisnak tűnhetnek (végül is csak az étrendről van szó), valójában elég káros, hogy az olyan apró különbségeket, mint a vallás által vezetett étrend, a diszkriminációtól való félelem miatt titokban tartják.

A Szubjektív Értékek Alapítvány fókuszcsoportjaiban részt vevő muszlim nők rámutattak, hogy a magyarok körében az egyik legnagyobb tévhit az, hogy az iszlám idegen. Arról számoltak be, hogy folyamatosan kívülállónak érzik magukat a saját országukban. A magyar muszlim nők szembesülnek a migránsellenes plakátokkal és óriásplakátokkal szerte Magyarországon, amelyek azt üzenik nekik, hogy nemkívánatosak, és hogy "menjenek haza". A köztereken/közlekedésben való mozgást időnként nagyon nehéz az állandó bámulás miatt. Ezeknek a mindenütt jelenlévő nehézségeknek köszönhetően néhány nő úgy dönt, hogy nem viseli a fejkendőt, mert nem akarja magát kitenni ennek a diszkriminációnak.

A muszlim nők és lányok esetében a szülőföld, a vallás, az etnikai hovatartozás és a nemi hovatartozás csak néhány olyan szempont, amelyek kölcsönhatásban vannak egymással, és különösen kiszolgáltatottá teszik őket a magyarországi diszkriminációnak és erőszaknak.

55 Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge, MA: Addison-Wesley Blackwell.

A lányokkal és nőkkel szembeni iszlamofóbia elleni küzdelemhez többoldalú erőfeszítésekre van szükség a gyökeres okok kezelésével és konkrét intézkedésekkel, amelyek mindenki befogadását szolgálják.

Ezeknek az intézkedéseknek politikai fellépést és részvételt kell magukba foglalniuk mind helyi, mind nemzeti szinten. A muszlim nőkkel konzultálni kell, meg kell hallgatni őket, és egy sokszínű közösség részeként kell kezelni őket. Az összetett probléma kezelése érdekében el kell ismernünk, hogy az a közösség, amelyen segíteni próbálunk, nem monolitikus.

Források

- Allport, G. (1954). The nature of prejudice. Cambridge, MA: Addison-Wesley Blackwell.
- Bayraklı, E & Hafez, F. (2019). European Islamophobia Report - 2018. Letöltve: <http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2019/09/HUNGARY.pdf> on 05/11/2021
- Központi Statisztikai Hivatal - Népszámlálás, (2011). Retrieved from https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_10_2011.pdf on 05/11/2021
- Sayfo, Omar & Pall, Z. (2016). Why an anti-Islam campaign has taken root in Hungary, a country with few Muslims. Letöltés: https://www.researchgate.net/publication/311557615_Why_an_anti-Islam_campaign_has_taken_root_in_Hungary_a_country_with_few_Muslims on 05/11/2021
- Simonovits, B. (2013). Bevándorlók diszkriminációja – kisebbségi és többségi szemmel. In: Kováts, A. ed. Bevándorlás és integráció. Magyarországi adatok, európai indikátorok.

3.5 Olaszország

Olaszországban a második legelterjedtebb vallás az iszlám. Egy 2017. január 1-jei kutatás alapján mintegy 2 520 000 muzulmán élt Olaszországban, ami a teljes lakosság 4%-a. Közülük több, mint egymillióan olasz állampolgárságúak.⁵⁶

A projekt Milánó térségére irányult, ahol 2019. január 1-jei kutatás alapján 115 000 külföldi muszlim lakos élt, amelyhez mintegy 95 000 olasz állampolgárságú muszlim adódott. Ez egy igen jelentős szám, lévén az iszlám kisebbség több, mint 200 000 tagból áll, és a milánói metropolisz teljes lakosságának 6,5%-át teszik ki. Feljegyzések alapján a muszlimok 45%-a olasz nemzetiségű - ez a szám azt jelzi, hogy az olasz komponens az évek során fokozatosan növekedett egy eredetileg külföldi állampolgárokból álló vallási kisebbségen belül, és hogy a muszlim közösségek növekedése egyre kevésbé kapcsolódik a migrációs áramlatokhoz, helyette egyre strukturáltabb és szélesebb körű gyökeret vert Milánó területén. Ami a női részarányt illeti, a 210 000-es muszlim közösség körülbelül egyharmada: számuk körülbelül 70.000, egyenlő arányban külföldiek és olasz állampolgárok.⁵⁷

A VOX Diritti⁵⁸ szervezet által kidolgozott intolerancia térkép szerint 2020-ban az olasz muszlimok 65%-a nyilatkozott úgy, hogy erőszak, előítélet vagy megkülönböztetés

⁵⁶ <https://www.lenius.it/musulmani-in-italia/2/>

⁵⁷ Az alábbi adatok az egyik olasz LOI tag, Fabrizio Ciocca által kerültek kiemelésre a szocio-demográfiai elemzésében, amit Milánó városi lakosságában végzett a Cselekvési terv kidolgozása közben: https://www.ismu.org/wp-content/uploads/2018/03/Immigrati-e-religioni-in-Italia-2017_27.3.2018-1.pdf és <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/>

⁵⁸ <http://www.voxdiritti.it/mappa-dellintolleranza-5-islamofobia/>

áldozatává vált; a megkérdezett olaszok 57%-a nem fogadna el muszlimot családtagnak, 35% pedig nem szeretne muszlimot szomszédjának. Ráadásul az iszlamofóbia az online gyűlölet rangsorának első helyen áll⁵⁹, főként Bologna, Torino, Milánó és Velence városaiban. Az olyan nemzetközi események, mint a támadások, és egy bizonyos politikai narratíva által gerjesztett intolerancia az iszlám vallásúakkal szemben csökken azokban a közösségekben, ahol jelenlétük integráltabb.

A muszlim lányok és nők még Olaszországban is a leginkább érintettek közé tartoznak, különösen, a a szabadban és a közösségi terekben fejkendőt vagy vallási szimbólumokat viselőik.

Ezt megerősítik a MEET-projekt keretében muszlim és nem muszlim személyekkel végzett fókuszcsoporthoz tartozók eredményei: a közvélekedés úgy tartja, hogy, a muszlim nők és lányok elnyomás és alárendeltség áldozatai; nem képesek a társadalomban való aktív szerepvállalásra; mindig fejkendő viselésére kényszerítik őket; nem képzetek és gazdaságilag nem függetlenek. Ugyanakkor azonban veszélyesnek is tartják a muszlim nőket, mert azt gondolják, támogatják az erőszakot és a terrorizmust. Emellett mindig külföldinek/migránsnak/menekültnek gondolják őket.

E sztereotípiák miatt az elszegényedett megkülönböztetés sokrétű, és a társadalmi élet minden területére kiterjed, az iskolától a munkahelyig, az egészségügytől a közszolgáltatásokig, a szabadidős lehetőségektől a tömegközlekedés használatáig. A fókuszcsoporthoz tartozók interjúk során a következő megkülönböztetéseket emelték ki a résztvevők:

- Fejkendő miatti sértegetés - Kérdéseket kapni, a fejkendővel kapcsolatban/ felszólítást kapni a fejkendő levételére
- Munkahelyi diszkrimináció és nehézségek az álláskeresésben (hidzsáb miatt)
- Felszólítva lenni, hogy térjenek vissza a saját országukba
- Megkülönböztető bánásmód az iskolákban és egyetemeken (hidzsáb, név)
- Nehézségek a lakásbérletben
- Diszkrimináció a sportban
- Sértések a közösségi médiában
- Negatív ábrázolás a médiában.

A fókuszcsoporthoz tartozók résztvevői elismerték az oktatási rendszer fontos szerepét egy adott társadalomban a toleráns hozzáállás, a sokszínűséggel kapcsolatos tudás és kultúra kialakításában, ugyanakkor negatív véleményt fogalmaztak meg a nemzeti oktatási rendszer képességéről a sokszínűség értékének közvetítésében és az iszlámmal kapcsolatos ismeretek tanításában. Az egyik fiatal kijelentette: "az iskolákban a vallásórák főleg a katolikus vallásról szólnak, és minden osztályteremben feszületeket függesztenek ki, azt az üzenetet közvetítve, hogy az igazi olasz a keresztény."

A MEET projektben az iszlamofóbia vizsgálatára irányuló helyi megfigyelőcsoport egy cselekvési tervet hozott létre Milánó önkormányzata számára, amelynek célja a muszlim polgárokkal szembeni növekvő diszkrimináció elleni szinergikus fellépés. A fő pontok, amelyeket ez az akcióterv aktiválni szeretne a területen, az intézményi kommunikáció és az iszlám közösség, valamint az egész polgárság tudatosságának javítása, az iszlamofób cselekmények megelőzése, az áldozatok támogatása és a bejelentés fontossága.

⁵⁹ <http://www.voxdiritti.it/mappa-dellintolleranza-4-musulmani-terroristi/>

A javasolt lépések tehát a következőkre vonatkoznak:

1. **A kontextus elemzése** az iszlám közösség összetételére, az akadályokra és a megkülönböztetésre vonatkozó információk gyűjtésére irányuló kutatással;
2. **Tudatosítás és megelőzés** az iskolák és vállalkozók képzésével és tájékoztatásával, valamint az iszlám közösséggel folytatott eszmecserevel;
3. **Az iszlamofób cselekmények** áldozatainak támogatása a segélyközpontok, a megkülönböztetés elleni szám megerősítésével és az aluljelentések elleni küzdelemmel;
4. **Az iszlamofób cselekményekre vonatkozó adatok nyomon követése** és rendszerezése;
5. **A hatályos jogszabályok** és a megtett intézkedések hatékonyságának értékelése.

3.6 Lengyelország

Nehéz megmondani, hogy hány muszlim él Lengyelországban. A 2015-ös hivatalos népszámlálás szerint Lengyelországban 5100 lakos vallotta magát muszlimnak. Ugyanakkor a muszlim szervezetek becslése szerint a muszlim lakosság száma meghaladja a 41 ezret. A lakosság nagyon sokszínű. Lengyelországban él a tatárok muszlim közössége, akik a XVII. század óta élnek Lengyelországban. Vannak újabban érkezett csoportok is, sokféle háttérrel. Nemek szerinti adatok nem állnak rendelkezésre.

A muzulmán közösség jelenleg nagy változáson megy keresztül. 2021 augusztusában Lengyelország evakuált 1000, többségében muszlim vallású afgánt Kabulból. Az elmúlt hetek migrációs válságot hoztak a lengyel-fehérorosz határon is. Ennek következtében a muszlim menedékkérők és migránsok száma több százal nőtt az elmúlt hetekben.

Tekintettel arra, hogy Lengyelországban 38 millió ember él, a muszlimok még mindig nagyon kis létszámot képviselnek a társadalomban. Mégis, a közvélemény negatívan ítéli meg ezt a csoportot. Mivel a lakosság mindössze 14 százaléka nyilatkozott úgy, hogy valaha is találkozott már muszlim emberrel, az iszlamofóbia problémát jelent.

A közvélemény-kutatások szerint Lengyelországban a muszlimokat kedvelik a legkevésbé az összes vallási csoport közül.⁶⁰ A lengyelek a muszlimokat erőszakosnak és ellenségesnek (közel 40 százalék), valamint integrációra nem hajlandónak (66 százalék) tartják.

A valóságban gyakran maguk a muszlimok azok, akik ellenségeskedést tapasztalnak. A lengyel ombudsman 2019-ben az ENSZ "faji" megkülönböztetés kiküszöbölésével foglalkozó bizottságához (CERD) benyújtott jelentése szerint "2016 óta a muszlimok a leggyakrabban gyűlölet-bűncselekmények célpontjává vált csoport Lengyelországban". A CERD 2019-ben további jelentést kért Lengyelországtól, ami rendkívül szokatlan intézkedés, és jelzi, hogy sürgősen foglalkozni kell a Lengyelországban felmerülő gyűlölet-bűncselekményekkel.

A gyűlöletbeszéd egy fontos probléma, amellyel a muszlimok, különösen a migránsok

és nők szembesülnek. A MEET fókuszcsoport résztvevői is megerősítették ezt.

"[A muszlim] nők minden nap arra ébrednek, hogy valami kellemetlen dolog fog történni velük. Csúnya megjegyzések az utcán, bökdösés, rossz pillantások - sok nő számára ez mindennapos tapasztalat"

A MEET fókuszcsoport egy résztvevője

A muszlim nők munkaerőpiachoz vagy oktatáshoz való hozzáférése jogilag nem korlátozott. Nincsenek előírások például az öltözködésre vonatkozóan, és a kendő viselése az iskolában vagy a munkahelyen legális. A probléma mégis a gyakorlattal van.

"Egész életemben tanárként dolgoztam. De még ha tökéletesen meg is tanulom a nyelvet, a mai Lengyelországban elképzelhetetlen, hogy egy tanárnő fejkendőt viseljen."

A MEET egyik lengyelországi partnere

A munkahelyi vallási alapú megkülönböztetésről szóló 2018-as jelentés⁶¹ szerint sok muszlim panaszkodik munkahelyi megkülönböztetésre. A problémák között szerepelnek a vallási ünnepek megünneplésének nehézségei vagy a nem keresztény ünnepekre vonatkozó szabandapok megszerzése, valamint a vallásukat "szigorúan" valló személyek hátrányos megkülönböztetése. A kutatás egyes válaszadói rámutattak, hogy a migránsokat a munkáltatók átverik: nem fizetik ki a béreket, hosszabb munkaidőt várnak el, a személyzetet azzal fenyegetik, hogy visszavonják a legális munkavállalói státuszt, ha nem tartják be a túlzott követelményeket.

A MEET fókuszcsoport résztvevői arra is rámutattak, hogy gyakran nem munkavállalóként, hanem ügyfélként szembesülnek a diszkriminációval különböző hivatalokban és intézményekben. Sok muszlim nő azt állította, hogy a nagyobb városokban könnyebb számukra az élet, ahol a lakosság sokszínűbb, és nem érzik úgy, hogy annyira kilógnak a sorból.

Néhány muszlim nő panaszkodott a közvélemény közömbösségére, amikor kellemetlen vagy diszkriminatív incidensek történnek. Néhányan "fájdalmasnak" nevezték a közvélemény reakciójának hiányát. Sokan arról számoltak be, hogy a rendőrség figyelmen kívül hagyja őket, vagy nem veszi őket komolyan. Gyakran előfordul, hogy a diszkriminációval vagy gyűlöletbeszéddel kapcsolatos panaszok nem kerülnek bejelentésre. Gyakran huligáncselekményként jelentik őket, nem pedig gyűlöletbeszédként vagy rasszista bűncselekményként. Sok esetben érzik a nők, hogy a rendőrség úgy kezeli őket, mint a bajok okozóit vagy "provokálóit", mivel az országban uralkodó vallástól eltérő vallást képviselnek.

A jogi védelem minősége és a tudatosság növelése nagy kérdés Lengyelországban. A MEET projekt keretében létrehozott iszlamofóbia helyi megfigyelőcsoportja komplex figyelemfelkeltő tevékenységekre és a különböző helyi közösségek összefogására irányuló erőfeszítésekre szólított fel. "Minél több kapcsolat, annál kevesebb félelem" - összegezték a szerzők a felhívásukat. Több párbeszédre, egymás meghallgatására és az interakciónak teret engedve mindenki biztonságosabbnak és befogadotabbnak érzi magát. A muszlimok és nem muszlimok közötti vitafórumok létrehozása a helyi közigazgatás szintjén jó első lépés - mondják.

60 CBOS Public Opinion Poll, 2019: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_148_19.PDF

61 Elżbieta Cizewska-Martyńska, Marcin Jewdokimow, Mustafa Switat and Bartłomiej Walczak, "Rynek pracy a równe traktowanie ze względu na wyznanie. Raport z badania", (Warsaw University, Warsaw: 2018): https://siecobywatelska.pl/wp-content/uploads/2018/02/Raport_rynek-pracy-a-r%C3%B3wne-traktowanie-ze-wzgl%C4%99du-na-wyznanie.pdf

4. FEJEZET POLITIKAI BEAVATKOZÁSOK

4.1 Uniós jogi keretek

A jelenlegi uniós jogból hiányzik a muszlim nők nemi alapú iszlamofóbiával szembeni védelmét szolgáló megfelelő jogszabály, mivel az megakadályozza az alapvető jogokhoz való teljes körű hozzáférést. A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmódról szóló 2000/78/EK irányelv például elégtelennek bizonyult ahhoz, hogy Achbita asszonyt megvédje a közvetlen és közvetett megkülönböztetéstől, amelyet munkáltatója gyakorolt rá, aki nem volt hajlandó tiszteletben tartani az iszlám fejkendő viseléséhez való jogát. Az ítélezési gyakorlat valóban rontotta a muszlim nők vallásszabadsághoz való jogának gyakorlását mind európai szinten (pl. Európai Bíróság, Achbita v. G4S, 2017) mind nemzeti szinten (pl. Belgium, Arrêt 81/2020).

Az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség uniós értékeit azonban figyelembe kell venni minden olyan szakpolitikában és jogszabályban, amely aránytalanul nagy mértékben érinti a muszlim nőket. Az európai politikai döntéshozóknak és döntéshozóknak elő kell mozdítaniuk a rasszizmusra és megkülönböztetésre vonatkozó európai jogszabályok végrehajtását.

4.2 Az EU rasszizmus elleni cselekvési terve

George Floyd tragikus gyilkosságát követően világszerte tömeges megmozdulások egyesítették a kisebbségi közösségeket, hogy szembeszálljanak a rasszizmussal az egész társadalmon belül, az EU-bizottság pedig közzétette az "Egyenlőségközpontú Unió: az EU rasszizmus elleni cselekvési terve a 2020-2025-ös időszakra" című dokumentumot. A cselekvési terv közzététele mérföldkő volt az EU számára, mivel elismerésre került benne, hogy Európában a rasszizmusnak vannak strukturális, intézményi és történelmi dimenziói, és hogy ezeket széleskörű, proaktív politikákkal kell kezelni. A cselekvési terv három szinten - helyi, nemzeti és globális - fog működni.

A terv részeként az Európai Bizottság elismerte, hogy a következő kulcsfontosságú területeken fognak fellépni:

- Az EU jogi kerete
- Méltányos rendfenntartás és védelem
- Oktatás és emlékezés
- Gazdaság, foglalkoztatás, lakhatás, egészségügy
- Szélsőségesség és gyűlöletbeszéd
- Jobb adatgyűjtés
- Sokszínűség az Európai Bizottságban

Ami a nemi alapú iszlámellenesség elleni fellépést illeti, az uniós cselekvési terv lehetőséget biztosít az emberi jogi aktivisták számára, hogy aktívan együttműködjenek a helyi, nemzeti és európai szervekkel a rasszizmus e sajátos formája ellen. A terv külön említést tesz arról, hogy az egyenlőség középpontjában "interszekcionális diszkriminációnak" kell állnia.

A dokumentum kiemeli továbbá, hogy az egyenlőséggel kapcsolatos adatgyűjtés közben figyelni kell a "faji" vagy etnikai elkülönítésre, hogy világos kép rajzolódjon ki a kisebbségi csoportokat érintő sajátos kihívásokról. Ezen adatok elemzése megalapozza a muszlim nőket és lányokat érő diszkriminációval foglalkozó szilárd egyenlőségi politikákat.

4.3.1 Európán átívelő politikai ajánlások

- A vallási öltözködési korlátozások interszekcionális megközelítését célzó iránymutatások elfogadása annak elismerésével, hogy ezek a korlátozások főként a muszlim nőket célozzák, és a nemek közötti teljes egyenlőség ellen irányulnak. Ezek az iránymutatások előmozdíthatnák a megkülönböztetésmentes megközelítést, hogy az élet minden területén lehetővé tegyék a muszlim nők teljes körű befogadását.
- Olyan finanszírozási programok kidolgozása és megerősítése, amelyek lehetővé teszik a nemi alapú iszlamofóbia ellen fellépő civil társadalom számára, hogy hosszú távú projekteket dolgozzon ki a kapacitásépítés, az egyenlőségért való kiállítás és a rasszizmus e sajátos formája elleni fellépést célzó oktatási programok érdekében.
- Egy európai intézményi munkacsoport létrehozása, amely a hatékony, megkülönböztetésmentes médiairányelvek kidolgozására összpontosít, annak biztosítása érdekében, hogy a muszlim nőkről és lányokról szóló tudósítások összhangban legyenek az európai egyenlőségi joggal.

4.3.2 Példák hatékony nemzeti és helyi politikai kezdeményezésekre

Az iszlamofóbia meghatározása és a pártok közötti konszenzus megteremtése - Egyesült Királyság

Egy széleskörű indítványozását követően, két éves konzultáció során kidolgozásra került az iszlamofóbia munkadefiníciója az Egyesült Királyság Parlamentjének brit muszlimokkal foglalkozó parlamenti frakcióközi munkacsoportja (APPG) által. 2018. november 27-én az APPG jelentést tett közzé, melynek címe: "Islamophobia Defined: the inquiry into a working definition of Islamophobia."

A meghatározás a következő:

"Az iszlamofóbia a rasszizmusban gyökerezik, és a rasszizmus egy olyan fajtája, amely a muszlimság vagy a muszlimnak vélt megnyilvánulások ellen irányul".

A csoport által közzétett definíció az iszlamofóbiának olyan kortárs példáit tartalmazza, amelyeket a definíciót elfogadó szervezetek az előítélet e sajátos formájaként ismernének el a közéletben, a médiában, az iskolákban, a munkahelyeken, valamint a vallások és nem vallások közötti találkozások során a közzsférában.

Példák:

"Muszlimok megölésére vagy megkárosítására való felhívás, segítség, felbujtás vagy igazolás egy rasszista/fasiszta ideológia vagy egy szélsőséges vallásfelfogás nevében."

"Kettős mérce alkalmazása azáltal, hogy a muszlimoktól olyan viselkedést követel meg, amelyet a társadalom más csoportjaitól nem várnak el vagy nem követelnek meg, pl. hűségtesztek."

A következő brit politikai pártok hivatalosan jóváhagyták a meghatározást:

- The Labour Party (Munkáspárt)
- Liberal Democrats (Liberális Demokraták)
- Plaid Cymru (walesi nacionalista politikai párt)
- Scottish National Party (Skót Nemzeti Párt)
- Scottish Conservatives (Skót Konzervatívok)
- Scottish Greens (Skót Zöldek)

Az APPG nyilatkozatának közzététele óta több mint 21 tanács és fővárosi önkormányzat fogadta el a meghatározást, többek között London, Manchester, Birmingham és Newcastle városokban.

Az APPG nyomására az Egyesült Királyság kormánya párhuzamosan független politikai csoportot hozott létre, hogy olyan meghatározást dolgozzon ki, amely az iszlámmellenesség brit meghatározásának részeként használható. Az Egyesült Királyság kormánya az iszlamofóbia definícióját továbbra sem tette közzé.

A barcelonai önkormányzati terv az iszlamofóbia ellen - Spanyolország

2016-ban a barcelonai városi tanács tanulmányt készített "A barcelonai muszlim közösségek vallásgyakorlata. Kifejezések és problémák" címmel. A tanulmány egyértelműen rámutatott a hidzsábot viselő muszlim nők által elszenvedett súlyos megkülönböztetésre olyan területeken, mint az oktatás vagy a munkaerőpiac, valamint arra, hogy fel kell hívni a figyelmet az iszlamofóbiára, mint a megkülönböztetés formáinak alapvető okára. Széles körű konzultációs folyamatot követően 2017 januárjában indult el az "iszlamofóbia elleni önkormányzati terv", amelyben muszlim emberek és egyesületek, emberi jogi aktivisták, önkormányzati köztisztviselők, szakértők és tudósok vettek részt.

A terv 28 konkrét intézkedést tartalmaz, amelyek integrált, megelőző és rugalmas módszerre épülnek, és amelyeket az interkulturális és emberi jogi megközelítés ihletett. A tervnek van egy sokszínű és részvételen alapuló ellenőrző bizottsága is, amely a feltárt új igényekhez igazítja a tervet. A terv - más intézkedések mellett - a helyi napirendben december 12-ét az iszlamofóbia elleni küzdelem nemzetközi napjává nyilvánította. A terv megerősíti a diszkrimináció elleni hivatalon keresztül a diszkrimináció áldozatainak számára az önkormányzati védintézkedési mechanizmust, és ez számos ügy vádemeléséhez vezetett.

A végrehajtás két éve után összesen 1872 önkormányzati alkalmazott részesült képzésben az emberi jogokról és a sokszínűségről, az Európai Mediterrán Intézet (IEMED) megfigyelőközpontot hozott létre a médiában a muszlimokról szóló narratívákról, és megjelent az első jelentés Barcelona városában tapasztalható megkülönböztetésről, amelyet a városi tanács és az emberi jogi aktivisták közösen készítettek.

5. FEJEZET FORRÁSOK ÉS INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK

5.1 Hasznos források és kutatások

FORRÁSOK:

- Counter-Islamophobia Kit project
- Center for Race & Gender, UCLA Berkeley- Islamophobia Research and Documentation Project
- Muslim Council of Britain: CfMM Special Report: How the British Media Reports Terrorism
- Muslim Council of Britain: Muslims in the Workplace: A Good Practice Guide for Employers and Employees (UK)
- Muslim Engagement and Development: School Resources
- The Bridge Initiative: Today in Islamophobia
- Open Society Foundations, Explainer: Islamophobia in Europe
- EU Fundamental Rights Agency, Factsheet: Experience of Discrimination, Social Marginalisation and Violence among Muslim and non-Muslim Youth
- MEET project website: Meet Project – More Equal Europe Together (alberodellavita.org)

KUTATÁSOK:

- European Islamophobia Report
2019
2018
2017
2016
2015
- Dokustelle: Anti-Muslim Racism Report (2020)
- Zempi, Irene. "Veiled Muslim Women's Responses to Experiences of Gendered Islamophobia in the UK." *International Review of Victimology*: 26.1 96-111 (2020)
- Runnymede Trust – Islamophobia: Still a Challenge for Us All (2017)
- Dr James Carr - Expressions of Islamophobia: Living with Racism in the Neoliberal Era, Abingdon: Routledge (2018)
- National Union of Students (UK) - The Experience of Muslim Students (2017)
- Bi, S. 2018. Panopticons, Power and Pleasure: Why the Hijab is not a problem. *Journal of Muslim Minority Studies*, Vol.38 (1), pp.1-3
- Second European Union Minorities and Discrimination Survey Muslims – Selected findings (2017)
- Ligue des droits de l'homme Les interdictions de port du foulard visant des femmes adultes - Analyse de la Ligue des droits de l'Homme (2017)
- Chatham House - What Do Europeans Think About Muslim Immigration (2017)
- Allen, C. 2017. Towards a working definition of Islamophobia: A briefing paper. University of Birmingham, School of Social Sciences, pp. 1-11
- Forgotten Women: The Impact of Islamophobia on Muslim women (2016)
- Restrictions on Women's Religious Attire. (2016). Pew Research Center's Religion & Public Life Project

- INSSAN - Amicus Curiae - Comment Network against Discrimination and Islamophobia (Inssan e.V.) in the case C 157/15 Samira Achbita and Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding versus G4S Secure Solutions NV - Evaluation of the Opinion of the Advocate General Juliane Kokott from the perspective of the antidiscrimination consultancy practice (2016)
- Gawlewicz, A. & Narkowicz, K. (2015). Islamophobia on the move: circulation of anti-Muslim prejudice between Poland and the UK. In: Muslims in the UK and Europe (Suleiman, Yasir ed.), Centre of Islamic Studies, University of Cambridge, Cambridge, pp. 90–100.
- EU Fundamental Rights Agency, Reactions to the Paris attacks in the EU: fundamental rights considerations (2015)
- EU Fundamental Rights Agency, EU-MIDIS Data in Focus Report 2: Muslims (2009)
- Amnesty International, Choice and prejudice: Discrimination against Muslims in Europe (2012)
- Open Society Foundations, Muslims in Europe: A Report on 11 EU Cities (2009)

5.2 Kulcsfontosságú szervezetek

- European Forum of Muslim Women (EU)
- Collectif pour l'Inclusion et contre l'Islamophobie en Belgique (BE)
- Fundación Al Fanar para el Conocimiento Árabe (ESP)
- The Bridge Initiative (US)
- European Network Against Racism (EU)
- Muslim Council of Britain (UK)
- Muslim Engagement and Development (UK)
- Hope Not Hate (UK)
- Collective for Countering Islamophobia in Europe (EU)
- European Network on Religion and Belief (EU)
- Progetto Aisha (IT)
- Dokustelle (AUT)
- Open Society European Policy Institute (EU)

Fondazione L'Albero della Vita *onlus*

Via Vittor Pisani, 13 . 20124 . Milano . Italy
T. +39 02 90751517 F. +39 02 90751464
info.fondazione@alberodellavita.org

www.alberodellavita.org

**szubjektív
értékek
alapítvány**

Szubjektív Értékek Alapítvány

foundation@szubjektiv.org

<https://szubjektiv.org/>